

TUDOMÁNYOS Ert. 1885. sept. 20.
AKADÉMIA.

Nádasdy-pályamű

X.

J. 1

1) nebrackie

Pályamű

az ifj. gr. Nádasdy Ferencz által
nehai gr. Nádasdy Tamás nevére
tett alapítványból kiadott pályai-
ratra.

Rontó Pál

énekés historia IX énekében.

írta:

+

Helige: "Dorolyunk hát egyser
"Vitéz Rontó Pálról!"

Parto Teil

enkes historia IX enkes.

Udas, biva, biva ista:

Virányos merészen a magyar nemzetnek,
Sajó igye mentem, a tiszta hazának,
Vigam felzárkózta az énekemnek.

Előhang.

Vill iram, vill iram, a magyar nemzetnek,
Hősök, lovagok és orjások tetteről,
"Csák, ukhös dolgairól," Toleli szerelméről,
Kengett már az ének égi, ihlett lanton,
Edes, büvös, bájos igaz magyar hangon.

Udvalkörtök sokszor már kimissi tetter
Bánulának sokszor Trondi viséletjei,
Hány regét nem mondtak Mátyás, a királyról,
Danoljunk hát egyszer vitéz - Kosto Pálról.

Ásó enek.

... szült engem is anyám e világra,
És ottjám én velem jutott férfi ágra.
- Szavadányi.

Virányos mezőkön, a hogy egyszer jártam,
Sajó folyó mentén, a tüni határban,
Vigan fityörészte egy kicsiny madárka:
„Ma jött Rontó Dávid fia e világra!”

Volt öröm, volt könnyű Rontóék hársínál,
Boldogabb ki sem volt jó Rontó gazdánál,
Fia lett, betellett régi imádsága, -
Lett hát családjának, lett hát férfija. -

Maga Rontó Dávid Sajó-Kereszturban
Hol megboldogultak ősi és az úrban,
Biro, esküdt sokos fő volt a helységbe,
Bölcs tanácsa nélkül semmi sem ment végbe.

Hogya javították a falu és tornyát,
Megkérdezték előbb Rontó gondolatját,
Büszke is volt ere, kímese volt fejének,
Tisztelték a birok, fiatalok, vének,

2.
És hogy ősi vére véle ki ne haljon,
Hogy a Rontó' névnek utódja maradjon,
Elvette Juditthot, öreg Sárkány lányját,
És vele el is nyerte földi boldogságát.

Sárkány Judith szép volt, pedig a javából,
Epen semmit sem birt a sárkányosságból,
Kende volt, szép szemű, beszéde hajlékony,
Kajja szögszinű, míg termete nádvevény.

Árde ne keritsünk talpat a beszédnek,
Mert majd hosszú talál lenni ez az ének;
Ügyelek ezentúl beszédem sorára, -
Most pedig térjünk át az új Rontó' Palra.

Orngorodni készült a piros nap épen,
Rózsaszínű fátylát rejtőn az égen; -
Déllyestyről haza jött a falu népe,
Látzott már az égen a hold halvány képe.

Alkonyat volt, még a csillag milliárdok
 Gyengéden fénylettek, nem villogott lángjok,
 Az igazi este nem szállt a határra,
 Midőn a kis Rontó Pál jött a világra.

Volt öröm, vigasság, apja sorba horetta,
 Az egész háznépnek fiát bemutatatta,
 Nyihogott a Daru, félt szörnyen társa,
 Tán ő is tudta, hogy öröm szállta hátra.

Az ifjú levontét bába megfürösztvén,
 Fűre forradást vett észre annak testén,
 Pedig dehogy az volt, jobban meg kell nézni,
 Talán az örömet az megis tetéri.

Pecsiny szive fölött, a bal mell közepén,
 Volt a jel, mely föltűnt a bába szemében,
 Nézi, találgatja, ez id még csak gondot, -
 Végre Rontó szeme föl ismer egy hardot.

Igen! kivont kardot formált az a bélyeg,
 mely azt jelenti, hogy ezer évig élhet,
 I híres katonává válik, az már biztos!
 A ki mellett ilyen furcsa jegyet hordoz.

»Istenem! ha talán a szerencse kedvez,-
 — Huszái legyen, hiszen Dári lovát ott lesz,
 Fláborus időben el megy a határig, —
 Istenem, fölviszi talán Káplárságig!»

...»Milyen szép lesz, majd ha aranyos ruhába
 Végig megy az utcán, szem néz minden lányra,
 A báró még semmi, gróf vagy herceg lánya
 Örömmel hozzá megy, hogyha úgy kívánja.

»Kardját én veretem, arany lesz a bojtja,
 Erőt mekholatja, szin azzél a tonja; —
 Szeretni paraszt lányt tiltom a világról —
 De ha kell, úgy vessen, halljon a kasaér!... «

Ereket mondotta Rontó Pali apja,
 I jóhagyón bölintett rá a falu naggyja,
 Itt-ott sántott csak is egyet-egyet bajszán:
 » Na már jobb lesz még is neki egy paraszt lány! »

Rontó nem sólt semmit, nem sólt ellenére,
 Pedig ellemondást nem türt máskor vére,
 Nem bírta megállni még se hogy ne mondja:
 » Hagyjuk, megporra majd est a világ sorja! »

.... Nagy nap virradt mával Rontók hárcára,
 Gyűlték a vendégek Pali posztrithjára,*
 Sok csibe, sok tyúk is sántalan lúd, marha,
 É világon ítthet utoljára falta!

Ujött a mészáros, ökröt fejbe ütve,
 Sürgött a szakácsné mákos bélest sütvé,
 Másik kolbászt csinált keves foghagymával
 Szar izét megadta só s majoránával.

* Haránti némely vidéken a pórnép a keresztelőt így nevezi.
 Szadányi.

Készültek a gyöngyös, májas, tündös kurták,
 Véres gömböcsökbe szalonnából kockák,
 Pottyogott a kása, pattogott a lüdmáj,
 Csöpögött a friss zsír a szahácsné ujján.

Helt a halács szépen, nőtt a fehér cipó,
 Ott feküdt sorjába laingós és vattaró,
 A morvany már kész volt; marha pecsenyije
 A pacallal együtt főt meg hosszú lére.

Tráma nem volt a sok háposztás rétemek,
 S mint Ponto' szeretett, a turis béles nek; —
 Még a vén kocsis is foghagymát aprított, —
 Negyedik espéknek szalonnát hasított.

Ital is volt finom, nem kolni rossz rámpás,
 (oklevelet adott rá a kiállítás)
 Papóca termette, s finom törül szedték,
 Volt is ám keletje, drága pénzen vették.

Eljött Miskolcra is a vén Minorita,
 (Ki a bort szivesen, nem keserovel itta)
 Hiséröt is hozott, a keresztelésnél
 Hogy a ki segítsen s legyen mindig kiérnél.

A hisiny Rontó Pál, szépen bepolyászott,
 Mint pünkösti király, úgy felpantházott,
 Ott fekiadt bizskén jó keresztannya karján,
 Álmosan vagy bambán nagyokat pislantván.

Nevét nem kereszték a kalendárjomba,
 A mint megszületett "Pál les" monda nyomba
 Rontó, "hogyim Pálkor látta a világot, -
 Csinnáltatom is már neki a nadragot."

Theresztelés után a jó hívőinságok,
 Szép felkösöntések, forró áhajtások,
 Egész raja indult Rontó Pál fejére,
 Sunde kijutott a szülőkhöz is része.

„Mondom, higgyelmednek, ez a gyerek oly szép,
Lehetne kedve Templomi oltár kéj.”

» Feje milyen kerek, haja milyen fodoros,
Szébb, mint a földes ur kis pudlija: Bodros.«

Szeme mint a csillag, oly ragyogva fénylik,

- Bámulszik is Pálkát, széjkitátva nézi, -

„Ó milyen szépen tud az emberre nézni,

Megfogja ez mind a lányokat igézni!”

A keresztelésnél nem felejté tisztét

Tüzes András uram, s elmondá beszédét,

Hitudja hal szedte, hol meddig tanulta,

Kidüllet a szeme, a hogy mondta, fujta.

A hány csillag ragyog ott a magas égen,

Valamennyi fénylett a Tüzes-beszéden,

Megjelent itt Junó, Hesperus, Auróra,

Nyomott is hangsúlyt a szónok minden szóra.

A penze fehér nép gyürte sa köte'nyét,
 Elakrosan nyomni hivatlan vendégét,
 De csak kicsordult az plaine ily beszédre,
 Minőt Türes András uram vive végbe.

Er'tán jött csak java a nagy mulatásnak,
 A hogy végc lett a ceremóniának; -
 Nedves lett a föld is a kiöntött bortul
 A társaság pedig részeg lett - papostul!

Másodnap reggelig háza ki sem tévedt,
 A bor ösretartá a nagy vendégségét; -
 A mig bor van, addig tappodtat se'innen,
 Tegyünk hát pajtások, ritka nap az ilyen!;

I ittak a mig láttak, mig birta a lábuk,
 Hütlömben megsokott dolog ez már náluk;
 Aztán olyan nagyon nagy ünnepe van ma'na,
 Sem virad fol több ily nap a Ponto' házra.

Mulattak, daloltak félig józan fővel,
 I mitor már ki sem birt, testével, dőlővel,
 Haladtak, - s vége lett a vendégségnek...
 Laxtán? - tovább sít majol a II ének.

Második ének.

"Megerősítettnek az organimok is
Szadányi."

Mint ifjú hajtásra örködik a kertész
There alatt festő bimbo el soksem vesz,
Örzi a lombot, örzi az ágat,
Mérges bogaraktól megmenti a fákat:

A serdülő gyermek a hü szülők gondja,
Kívüket gyermekeik jövődjé nyomja,
Elkövetnek mindent, a pénzt nem kiemelik,
Sokszor a gyermekek pedig meg sem érik.

Mily boldog az anya, a ki nevet hallja,
Hogy a parányi lény egyre art susogja,
Dobog örömben szíve, szeme lángol,
Nem tud hova lenni a nagy boldogságtól.

A fejlődik a gyermek a hü anya karján,
Megtanul szeretni, és ünni annak ajkán,
Hitől életet nyert, s a hit semmi, senki
Nem képes és nem bír helyettesíteni.

Ott érkezik álma fölött is virrasztva,
 Varrja a ruhácskát, ha szét van szakasztva,
 Melengeti testén, ha didereg teste
 Szölebe fogadja, ha eljő az este.

Vagy, ha kis gyermekét égető lélek gyöttri,
 Anyja az éjet s a napot egybe önti,
 Kezeit kulcsolva, imádkozik érte,
 I az Isten meglágyul a nő keserűre ...

"Anyja!" oh mily szó ez, mit foglal magába,
 Egy egész üdvösség van e szóba záva,
 "Anyja!" oh mily szó ez, szívünk érte lángol,
 Milyen drága, kicsiny gyermekünk ajkáról.

Aldott női sio te, áldott anyai sio,
 Ki ne volna hozzád, állandó, igaz, hív,
 Áldott vagy még akkor is a miher büntető,
 Szársorosán boldog az, a hit te üthető ...

Mivé' lesz a gyermek, ha te elmégyz tőle,
 Abba a fekete feneketlen fö'dbe,
 Gondját ki viselje, meg ki simogatja,
 Fogya bánat éri vagy ^{szívét} bü nyomja...

Boldog gyermekek ti, édes hási körrel,
 É benne oly jószágos, áldott, kedves örrel,
 Hajtsatok szülötök parancsló szavára...
 Mert megvan az verve, a ki egyszer árua...

Rontó Pótl'élete, csöndes oltt mint tenger,
 A melyet még vihar zord szele föl nem ver,
 Biboros nap sütt ró, barátságos fényvel, -
 Boldog nyugalommal, égi indósséggel..

Öristék a széltől, öristék a víztől,
 Ruszáját varratták szép finom helméből,
 Kalácsot, gyümölcsöt kapott ursonnára,
 É ropogóvá sült lúd lett a vacsorája.

Így röppent felőle el a bívós felhő,
 Mely ha egyszer eltűn' vissza nem jő,
 A bájos ifjuság aranyos felhője, -
 É hogy olyan hamar kell búcsúrnunk tőle...!

Holgyha nagy vásár volt Miskolc városába,
 Sok sem volt hiánya a vásár fiába,
 Flazott apja néki könyvet, fényes fegyvert, -
 Melylyel valamennyi gyereket végig vert!

Könyvre nem sovárgott, pedig ilte faja,
 Nagyon is rászorult egy kis nyírbalásra,
 De olyan a gyermek, zsenye gyerekessel,
 Nem tudja felfogni, mennyi idő vész el.

Verűli a könyvet, hisz hívja a mező,
 Dalos madarával a rengeteg erdő,
 Nem adja senkiért az erdei almát,
 Örökig elnézi a szép sélbábót...

Így tett Ronto Pál is, bűt a kemencébe,
 Boglyák középre, a ház tetejére,
 Fogya kiota apja abcét tanulni,
 Inkább képes lenne a Sajóba futni.

Amde sokkal nagyobb, orjásbb volt fédelme,
 - Remegett már teste, remegett már lelke, -
 Fogya szombat estén arujja szőlőtta,
 A láng arcát mindjárt el is borította;

Pedig nem feküdt most semmiféle könyvre,
 Nem is tanították tudományra, bölcsre,
 É jobban remeg mégis, mint a tanulástól,
 Borzongott előre már a fejmosástól.

Ősz volt. Ért a szőlő, a kőrté is sárgul
 Hangoasan pirog le a szilva a fáruil,
 A kajszi barack is pirol szende arccal,
 Egybe itt a szüret, murriskával, rajjal.

Egy meleg nap Pali kiment a szőlőre,
 Nagyon égett torka, vágott hűsítőre,
 Estők gazda kertje görnyedez a magtól,
 Egy gerendét elvesz, - nem lesz holdias attól.

I Prontó Pali ott a diófa tövében,
 Eszi ám a szőlőt lobból, hevenyében,
 Moronyáig ette, egész a csutkáig, -
 Erett volna talán kajnalhasastóiig.

Falatozott, mondott diófa tövébe,
 Mézes volt két felől piros szája széle, -
 De zörög a haraszt, szétnyílnak a lombok
 I kornor arxarával a esőz elötte állott. -

Nyákon csipte Palit, hogy fölajdult rája,
 Csak hamar kezében volt Pali dolmányja,
 Tézét hátra kötve, compasson, egy ingbe,
 Maga előtt hajtva, faliba kergette.

Tirt szegény, jajgatott, bocsánatot kére,
 De mitse hallgatott a csósz, beszédjére,
 Becipette szépen jó anyja elébe,
 S nagyot rántott bajszán, így esett beszéde:

„Ime tolvajt fogtam, kicsi-nagy gazember,
 Ha felűő mi lesz ez, bocsánlatos ember?
 Ha ez uton marad, s megmarad a vágya,
 Istennecs' főlhurráti az - akasztófára. ”

„Szőlőt akart lopni, nem csak akart, - lopott
 De az egyszer mostan nem mond seá koppot.
 Jó volt-e a szőlő, seende mákvirágon?... ”
 „Lavanyú volt bácsi... tettemet is szárom. ”

Anyja nem szólt semmit, csak megcirogatta,
 De helyét Pál wam s ohá vakargatta;
 Itz édes szőlőtől el is ment a kedve,
 Legész életében többet nem is eve!

Egy termett a szőlő keserű gyümölcsöt;
 A esőt megdíjarták, dicsérték a bölcsöt,
 Kikisérték mint a nagyuri vendéget,
 La halálkódásban alig érték véget.

Elmúlt már a szüret, elhangzott a lárma,
 Nem sérti fülinket sajtó csikorgása,
 Ki tudja hagyott-e szívünkben emléket?
 No de tovább megyek, mert nem érek véget!

Aron, az uszoris, ott a falu végén,
 Egy soshatag házában lakott csöndességben,
 Hosszú, fodros fürtje a füle tövéinél
 Libegett, lobogott a legkisebb szélnél.

Ésáros volt keftényje, ragadt a piszoktól,
 (Ne ijedjétek meg azért ám e börtöl)
 Nagy volt becsületje, s a falu bírója
 Megsínvegelte, ha a fűtön jára.

Ha nem volt jó termés, s száradt a pasztonca,
 Gyűltek a zsidóhoz, Áronhoz, jó Moncra,
 És pernye beszéddel mondta el rossz sorsát,
 De azért kamatra od'adta aranyját.

Sha lejárt a váltó, a pör nem maradt el,
 Ha később a gazda kamattal, tőkével,
 Megperdült a dob is, s jó kamat fejében
 Elárverezték a házat, telket szépen.

Ha az a sok áton, mi ilyenkor szálla
Becsületes Áron, ártatlan vállára,
 Ha az a sok átok, megfogamozott volna,
 Áron a pokolba' régen követt volna!

De ő nem félt, simbar hallá a sok átkot,
 A mit háta mögött fü-fa rá kiáltott,
 Törvényesen járt el, ki merve mást mondni?
 Lárfári beszéddel meg nem kell gondolni!

Ő csak jussát héri, vagyonát s'kajtja, -
 Nézzük a kőmondást, az is ép azt tartja:
 »Adjatok meg mind azt, a mi a császáré,«
 Ő csak jussát héri, s mi övé, nem másé.

Egykor ablakánál reszkető kezekkel,
 Meggörnyedt testtel és kidülldet szemekkel
 Aranyit szimlálta, kajánul mosolygván, -
 Össze kuperodva, mint egy vén boszorkány.

Láttá ezt Ponto Pál és fölibredt vágya,
 Liklandozta markát az arany bírása,
 Őt két marok arany, mily boldoggá tenné,
 Áron meg a hiányt, tán észre sem venné.

Főtt a terv fejében, alkalomra várt csak; -
 Elisjött idője miskolci vásárnak,
 A melyre a rsidó minden Orbán napján
 Nyavalyás lovival elment taligáján;

Az alkalom itt volt, magát ajánlotta,
 Rontó Pál egy könnyen el nem szalajtott,
 Oda buddog^{*} szépen a kassza tövébe,
 'I várta a segitőt az éjféli kéjébe'.

Mint a ravatalon a búz halott kéjét
 Betakarják, adván seá szömfödőjét;
 Ég a földet ezüst fáttyollal takarja, -
 Égő¹ brillans csillag volt az ezüst rajta.

A hold nem jött elő felleg sátorából,
 Nem világított ma mosolygós arcából,
 Nem ezüstözte meg levelét az ágyrak, -
 Alkalmas idő volt ez ép Rontó Pálnak.

Meggyőződve arról, hogy senki sem látja,
 Ott hagyja rejteket, hogy dolozhoz látva,
 A lézán^{***} átugrott, ravás neki semmi,
 'a legrovidebb úton rohatta messze!'

*) buddog = rejtőszó.

Egy pillanatot alott, fern a sírcen *) temetett,
 Onnan ostromlá' meg a földszinti temet;
 Kis hasadékban is átér ilyen temet, -
 Jól kifundálta is előre a temet.

Bodkadt volt a deszka, a sroba tetője,
 | Régi a földbe nyugszik annak kísértője, |
 Nem fáradott vele, nem tépte, szagatta,
 Váratlanul is beszakadt az alatta,'

Megijedt most Pál úr, halványosott képe,
 Nem is volt kiengedmes a földreccése,
 Ragyta most az aranyt, elfelejtett mindent, -
 Segítségül hívta a szentséges Istent.

Le, csak lejutott, de följutni más kérdés,
 Ugran, vagy mászni? - az istenkísértés; -
 Megvan! ott az ablak, csak hogy rács van rajta,
 Pedig legvilágosabb, kovácsoltvas fájta.

*) paulk's lyris.

Ha aron hi jút nék, gondolta magába,
 Sokasem kellene Áron gazdagsága, -
 Kifért rajta feje, a fél vállá s lába,
 De aztán fuccs, most se előre, se hátra!

A vas szoritotta, vágta a rás torkát,
 Az íveg hasítá, ifjú, gyenge karját,
 Nem tehetett mást, mint nézett föl az égbe,
 I jajgatott somorún, be a sötétségbe!

Nity, malatykór kaza jött a zsidó hadja,
 I meg látta, hogy felvan törve a ház padja,*
 Jajgatott sörnyűen, megrendült az ég is,
 Moresós kezeivel verte a mellét is!

De mint nyári vihar után a nap fel kel,
 I leszáll a por amit haragjába felver,
 Gritterjesítő újbul sugári örömjét,
 Aranyban fűróstván levél harmat esepjét:

* pad = padlás

A szidó arcáról a rémület képe
 Elszállt, s a káröröm jelent meg helyébe,
 s mint megpillanta az ablak közt Pálkát,
 Dörzsölte előre hosszú rőt szakállát.

„Mégvan hát a tolvaj,” gondolta magába
 „s az arany is mégvan, jó erős ládába,”
 Kevette magáról azéles nadrág szíjját,
 Simogatván vele Ponto Pál — fundussát!

Art' a mütét után karavitte szépen,
 Kézénél vezetve, sereget, gyöngéden,
 Átadta anyjának, ékes szolás körbé,
 Az ahasztófát is előhozva, körte!

De behegedt Pál úr nyaka és nadrága,
 Most új huncfutrágon jár im eserega,
 A boessánat megjött előbbi tette'nek.....
 A söbbit elmondja a III. ének.

Harmadik ének.

A tanulást mikép kerülhessem én el,
 Jól a tárgyas mindet találtam arra fel.
 Greisinger

Rohantak az évek a végtelenségbe, —
 Esment az ide nyár borult a vidékre,
 A kőnikula is felütötte sátrát,
 Forralván a légkör hús, balzsamos őrjät.

Ronto Pál felnött már, a bajsa is kezdett,
 Balvány csikot vonni, ott az ajka mellett,
 Még sem tudott semmit, kerülte a könyvet, —
 Később sirt csak ért sok keserves könyvet.

Szerette a muzsát, a folyóannak partját,
 Szerette a bécset s a patak zúgását,
 Imádtá az erdőt, imádtá a rétet, —
 Szerülé a könyvet, meg a bölcsességet!

... Komoly tanulásra fogta be most atyjá,
 Most Pál dolt szíve minden gondolatja,
 De fogja majd nevét nagy-híressé tenni, —
 Világhírűvé fog a Ronto név lenni.

De Pál ír bele unt a sok tanulásba,
 A tízpal mellett sok könyvforgatásba,
 Egyet gondol: mily jó lenne szabad lenni,
 Mily jó lenne a nagy világba elmenni.

I föltette megáiba, hogy azt végre hajtja.
 Majd ha egyszer nem lesz itthon édes atyja,
 Elmegy majd világra, nagy világot nézni,
 Bölcseséget az majd befogja teterni. -

Pontó Dávid egykor a városba ment be,
 Ágyvédje hívatta, - virágos volt kedve,
 Talán ő a nyertes, piöre meg van nyerve,
 Óh, milyen szerencsés, milyen boldog lenne.....

Lehanyatlott a nap végső sugarával,
 Hosszú csíkot vont az égbe bibosával,
 Alig bírt elválni a néma vidéktől,
 Röcsü csíkot adva a földnek, az égről.

Kovács Pál is elment a szülői háztól,
 Nem is búcsúzott el az édes anyjától,
 Dobogott a szív a mint visszanézett,
 S megállta lábát valamű ígéret...

Látta képrételen anyját a könyvében,
 A mint sürgölődött a nehéz munkában,
 Mossa Pál ruháját, tán most is rá gondol...
 Szegény asszony soha ki nem jő a gondból...

Látta, a mint este várja vacsorával,
 Kedvenc ételével, túró haluskával,
 Az órát, a percet nyugtalanul nézi, ...
 Szív dobogását már maga is érzi...

Most tudja meg ér, hogy gyermeke elhagyta,
 Imádott gyermeke, egyetlen magzatja;
 Felzokog és felbuzg gerlice módjára, -
 Könnnytől piros, könnnytől mind a két orcája...

Viszaroohan Pál most, his szülőházához,
 Benéz az ablakon, oda lát az ágyhoz,
 Anyja ott forgatja porinosz karikáját,
 Most szövi a vásznat, Pál fia gatyáját...

Bemegy Pál hozzája, elbucsuoni tőle,
 Legalább egy csókot kapjon, vigyen tőle,
 Ott motor az ágyon, valamit mutatva, -
 Pedig anyja sűrke hajszálát csókolja.

Elbucsuzik tőle, hogy az meg se tudja,
 Puháját ajkával szászor végig futja,
 Egy könnyet is ejt le, éppen csipkájére, -
 Astén elmegy, többé már visszasem néve...

Elbucsuított tőle, most már könnyebb lelke,
 Útját faluvégi holduskákkhoz vette,
 Ősmerte ő Pétert, sokszor volt már nála,
 Ő magyarázta meg, ha volt rémes álma.

Péter uram volt volt, s'anta is a mellett,
 Vezetnie mindig egy zsereknek mellett,
 Volt már sok inasa, de mind odahagyta,
 'Haj! mert sokat koplalt az inas, a gazda.'

Ott ült Péter most is a nagy úttal szembe,
 Ócska, tölgymanthóit maga elé sötve,
 Szörnyen vincogtatva sorrant hegedűjét,
 Dúdolóva melléje maga szerzeményét.

Jött az uton Pál is nagyokat sóhajtván,
 Mint kösrönt jó napot, remegett a hangja,
 Magállt egy kicsinyég, magát kipihenni,
 'Keresett alkalmat besédbe eredni.'

Kérdete hogy, hogy van Péter ilyen tájban,
 Nem unja-e magát szomorin, magában,
 Jobb-e az ő sorja, mint az övé mostan,
 Belenyugodott-e az ily koldus sorban?

Lopánkodott Péter, átkozta solgáját,
 A ki oda hagyta a Kapufélfáját,
 Pedig hogy tartotta tojással, morvával,
 Mándros csikkal, hússal és cukros tarkóinnnyal!

Ajánkozott Pál is, hogy ő beszegődne,
 A conventióval, ha tisztaba jönne,
 Hisz ő szeremesetlen, rá kinek sincs gondja,
 Vállát az apai súlyos átok nyomainja.

Szülei kiüték, kiüték a házból,
 Talán Rise gyöggül már a sok seblárból,
 So akart már lenni, de csak kihergették,
 Fulkóukos szeméttel majd hogy jól nem ették!

Kapott ezen Péter, szivéből vigasztalta,
 Bejö les inasnak, mindjárt meggondolta,
 Szépen szökött hozzá, meg is simogatta,
 A mint a kis gyermeket, ölébe ringatta.

„Hallod édes fiam, én sajnálak téged,
 Veled együtt örömmel, szerencsétlenséged,
 De magamban veszel, s örködöm feletted,
 S balsammal kötni be mindenül szelvedet.

Dolgod mást nem adok, csak is szamaraköröcsöt,
 Eteted s tisztítod uti taljigaimat,
 Iha utarunk, > Bagót-fellen kell veretni, -
 Engem meg mindenkor > úrnak t. fogsz nevezni. 11

„All az affli wam, egy kérdésen só'na,
 Naponként mi jár ki majd a partióra,
 S liberia lesz-e, cifra, fényes, gombos,
 Mert már ez a ruhám egy kicsinyeg rongyos.!”

„Hallgass szerencsétlen, mit gondoltál te rólam,
 Hiszen régente én még rongyosabb voltam,
 Szen ruhád lesz majd a paradicsi ruha, -
 Szegény hisz állatkám, ne légy olyan buta.!”

„Enni kapot majd sokat, hisz adnak a hivell,
 Vannak még hazánkban könyörülő szivek,
 Iha a ruhánk cifra, nagy a becsületünk,
 Aztán becsület lesz, s üres marad zsebünk.

„Csak úgy szép a holdas, ha ruhája rongyos,
 Ha alakja görnyedt, ha kabátja lompos,
 Csak is úgy szépnek meg adakozó szivek,
 Csak úgy adnak kirajárt a vallásos hivat.

„Most pedig figyelj rám, a mit én elmondok,
 Pali fiam, néked ezt meg kell tanulnod,
 Ered fogunk hátni, pénzt s hőnnyet kicsalni, -
 s fát hosszabba' ezt fogjuk dandni.

Ének.

i.

Hallgassatok engem, minden keresztények,
 Öregem is ifjak, gazdagok s szegények.

2.

Itélet napja már elkerült volna,
Ha Isten mi közöttünk megjelenes nem volna.

3.

Mint Padooniát türed, megbuntetett volna,
Ember, föld és tenger most már hanni volna.

4.

Az Izrael népe, hogyha jól élt volna,
Jerusálem most is még állna, megvolna.

5.

Ha szeretet, ha szív, közöttünk jobbt volna,
Szegény holdusnak többé alanyisna volna.

6.

Ha annyi ábrótság és nagy is nem volna,
Annnyi executor s prokurator nem volna.

7.

Adjaton. 'adjaton.' és adakozzatok,
Fosvénységtől miatt el ne kárkózzatok!

Petózzett ez az ének, azt könnyű is volna,
 Ha az a sok volna, a végén nem volna, -
 Így szegődött hát be inasnak Ponto Pál,
 Így lett a szolgálója nagy Péternek kis Pál!

Hajnal hasadáskor, a kőhas szoláskor,
 Rígen útban rott már a két szegény vándor,
 Péter uram ott ült taligálya bubján,
 Pál uram jéjgátott, a szamarat hurván.

Uttartak messzire, nagy világot nézni,
 S Péter tarisznyáját szívig beteterni,
 Hosta is a zsákot kősi saraglyáján,
 Így kezdődött Péter és Pál utazása.

Haladtak serényen, nappal versenyese,
 Hét határt átléptek, a midőn az este,
 Leborult csöndesen a néma vidékre,
 S a hold haloány képe felvonult az égre...

Sok falin átmentek, a tarisznya tellett,
 Lódar, csibe, tőjás megfért egy-nyás mellett,
 A pénzes esasskó sem maradt ám üresen, —
 Bugyort is megtöltte Péter úr ügyesen.

Egy estenden képen P. faliba értek,
 A korcsomába legott, mindjárt is betértek,
 Szomjas volt az ur is, szomjas volt a szolgál,
 Volt is a gardának egész éjjel dolga.

Itták a sok pintot, hiszen telt a zsákból,
 Ezzel volt az pénzrel, fölig az aljától,
 Aztán néha-néha innya, úgy estére...
 Hiszen a pénz nem volt semmi munka bére!

Ha ma elfogy lesz más, holnap ha kell száz is,
 Abba hagytán ügyis a holdulást már is,
 A sok alamissza nem fért sekooáse,
 A maradékjára nem elég egy kád se!

Reggelig magukat ottan kimulatták,
 A korcsmáros borát csordantig megitták,
 Örült az, hogy akadt ilyen maságra,
 Kínél a rossz bornak határozos az ára.

Az adósságot itt képen kifizetvén,
 A taliga elé, Bagót oda kötve,
 Elindultak újra, - most már józan fővel,
 I megcsappant bugyorraal és ivas zsetk-börrel.

Nem mentek sokáig, csak a falu végig, -
 A dal, muresikadó mindjárt feltűnt néhik,
 Megtudták csakhamar, mennyegzőjét tartja,
 A falusi bíró, híres Márton gazda.

Oda térjenek be, hangzik Péter hangja,
 I befordul a kapun a holdas saraglya,
 Megröppen a kocsi, Péter is kifordul,
 Talán rosszul lett egy kevéssé a bortul!

»Valna« éneküket, a hogy réá kezdtek,
 Özrevette őket a gazda, a vendég;
 Az eszterháj alá, ki is gyűltek sorba,
 Felméregött a sok nép, mint darázs a szomb'ba.

Ének végetével Pali sorba jára,
 Kapott is sok trajaért lukas kalapjába,
 I hogy az ki ne esék, megfogta a résen, -
 Így volt mindig főveg, tarsoly, tárcsa mérsen!

Értán Márton Gazda kiállott a sorból,
 - Ő is volt jó szívű néha - néha, olykor -
 Megvakarván nyakát, így esett mondása:
 [Iste beszédének lesz-e majd hatása.]

» Megengedte Isten, hogy boldog lehessenek,
 Hogy szent színe előtt, szent eskiut tehessek,
 Annak, a ki után szívem óhajt, rágyjék,
 Éskit szeretői fogok koporsóm tártáig.

- » Ünnepek a háramnál, a legszentebb ünnepek,
Melyet vendégeim velem együtt ülnek,
Fészle van kitűzve a falu házára,
Kitűzték azt Márton bíró lakrúdjára,
- » Tizen tiszteletet nem tom, hogy érdemlek,
Tíz az hogy vannak már sok oly fényes tettek,
A melyek fejemet körül koszorúzzak....
De erről nem szölok, nem kell, hogy azt tudják.
- » Tisztes vendégeim! velem egyetértve,
Aldást mondanak majd jószágom tettere,
Mert én e két holdust felveszem háramba,
És álló hét hétig tartom a nyakamba.
- » Ott a kertü lakban elakhatnak szépen,
Perse, ha maradnak békén, esendességben,
Etetem, itatom, király se él jobban, —
Szegényéit a szívem színdalomra lobban....»

"Ejzen Márton gorda!" zingta fel a népség,
 össze is ölelte sorba a vendégség,
 Míg a "menyecske" is kosztas unrolására,
 Edes csókot nyomott férje ajakára!

Bontó Pál csak baimúlt, de nem értett semmit,
 Míg Péter dörsölte erősen a szemit,
 Ő csak mostan látta, bár egy pillantásra,
 Ő csak most oszolna el sönne palástja!

Látta jötevojét, ki két hétig tartja,
 Et ki oly jó sörün házába fogadja,
 Etét, itatja, - ehez két am Péter,
 Nem sehonnai ő, nem ördögi nember!

Az iváshoz ért ő, erin mindig tudna,
 Ha a tarisznyából a mörsi kijutna,
 És hogy ha a Kulacs telve volna szinig,
 I hatyogna erősen a világ végéig!

111

Néhány napig jól ment a két holdas dolga,
Lajlott savára a cseléd, kocsi, szolga,
Nem volt kívánságuk, a mi be ne telnék, -
Őriült ennek Pali, a holdas növendék.

Ha nyargalni akart, Márton paripája,
Köszön állt, mintha csak parancsára várna,
Hogya kocsit kellett, az is ott volt mindig, -
Még sör Tündérország királya sem élt így!

Megvált minden a mit csak óhajtott szája,
Erővel rakták az ételt tányérjára,
Társalgót is kapott s sok ezüstöt abban, -
Sinde azért sive-néha nagyot dobban....

Kiült estelenként a ház pítvarába,
Lott meg nem ravarta semmiféle lérmé,
Lehajtotta fejét búsan tenyerébe,
Hi tudja hogy mi volt, mi jött, az eszébe!

Hiába szólítál: » mit búsol magadba? «
 » Tan az ördög rakott tiuskés fészket rajta! «
 De ő mit sem hallott, messze szárnyalt lelke,
 Valahol ed's anyját, ed's anyját ölelte...

Ha eszébe jutott, mint sírhatott anyja,
 Midőn megtudta, hogy ninesen már magratjas
 Uncont, világgá ment, el-, megrökött tőle,
 Oh! tan e fájdalom lesz majd sremfedője...

Pésztelt, mintha hall'ná apja átkozását,
 Máskor ismét rezgő, fájdalmas sírását;
 Megdöbönt lelkeben, - azt hitte, hogy álom,
 Tizen percben semmit sem tudott magáról.

Tisza menjen: sügta belőről egy szöröt,
 Húzen, hogy elrökött, gyermekes bohórat;
 Maradj: parancsolá egy láthatlan szellem,
 Hiába sólt szive: el kell, el kell mennem.

É maradt. Bár sajtó, bár fájdalmas szívvel;
 Többször találkozott édes szüleivel,
 Nem sok többször, mindig, szálló gondolatja
 Szülői házára elröppent naponta.

... Tünkhód vasárnapján Péter úr már reggel,
 Nem volt egész tiszta, egész jóraan fejjel,
 Gúncosolta az ételt, az sos, az meg létlen,
 I szidta a cselédet, hogy ne legyen tétlen.

Miónté a levest udvar közepére,
 I mankós botjával az utca hosszát mérte,
 Háromkodott csúgyán, össrebeszélte mindent,
 Emlegetett gardát, rentet, Túrúst, Istent.

I midőn Márton garda csendre csitította,
 Majd hogy a ház falát össre nem rontotta,
 Öreg mankójával ütve, verve réjjel,
 Fenyegetett mindent rettentő veszélylyel!

Véletlenül Mártont botjával érinté,
 De Márton a tréfat bíróny el nem érte,
 Ját meg mikor kérte: ki az úr a házba?
 Ez hozta csak Mártont igazi diák-házba!

Nem sokat mőkázott, Pétert meg szolgálját
 Kibóltta a házból, mint lukas gubáját,
 Azt sem tudta Pál úr, azt sem tudta Péter,
 Mikor ér majd földet repülő testével!

Igy somori vége lett az uraságnak,
 Így tünt le csillaga a szép baldogságnak;
 Mint, ha fényes holdra, borúl rongyos felhő,
 Mint virágos kertben, ha a dudva felnö.

Midőn magához jött Péteri úr meg Pálka,
 Mellettek gubabotott a sovány szemárka,
 A kocsis is ott volt, csak befogni kellett,
 Fel is üt, le is üt, van a falu mellett. -

Elkezdődött ismét a nyomorult élet,
 Kopdatt Péter és Pál, mint valami német,
 Szaraz kenyér s friss víz volt az ebéd délre,
 Hej, hosszúra is nyúlt a szegények képe!

De mint madárfiók, mely anyja fészékéből
 Kibull vagy kicsit ügyetlenségéből, -
 Tiszta vízi anyja, kis sárnyánál fogva,
 Ismét már kitorerésen nagyobb saágonja:

Úgy a sors kösrive is meglágyult rajtuk,
 Látom inségüket és nyomorúságuk,
 Megnyitotta újból hívek tarsolyát,
 Stelesakta újból köcsi saroglyóját.

Ísmét termett tojás, ísmét termett sonka,
 A szamárnak széna, illatos pasztonca,
 De Péter is most már fősvény kezdett lenni,
 Alig adott Pálnak, mit enni, mit enni. -

Látzólag Péter úr, maga is egyebet,
 A káráz kenyérenél most sokasom evett,
 De ha Pál elment, ha lepke elcsalta,
 Legjobb ételeit egyedül fölfalta.

Erre vette est Pál rosszúl esett neki,
 Hogy Péter az ételt milyen rosszúl mérte,
 His határozta, bosszút áll majd rajta, —
 Ityzen volt Ponto' Pál sötét gondolatja.

Midőn a nap leszállt, este tovább mentek,
 Egy mocsárral körüli kerített hegy mellett,
 Tele volt az zsombbal, tele volt az náddal,
 A teteje pedig szinig béhanyállal.

Megállott Ponto' Pál ér a hegynek csúcsán,
 Péter úr ott horkalt a taliga bubján,
 Borzalmas a mélység, mely alattuk tátony,
 Péter sem álmodik, ity borzalmas álmot.

Ánde megrasárja Pali álmodását,
 Fölebreosztve Pétert, zsongori gazdáját,
 Aztán így szól hozzá, merco-komor hangon,
 Hogy fillegett Péter a taliga békén:

»Közgáltam sokáig becsülettel, — Péter!
 Legtöbbször az éthem nem volt más, mint aether,
 Pedig volt ám morványott a saraglyáka,
 De persze az kellett a maga gyomrába!

»Nosz ember kend Péter, nálamnál is rosszabb,
 Kéz Bogár Imrere, bár az még gonoszabb,
 Menjen kovávaló, a fekete ölbe,
 Menjen a legmélyebb rémséges pótálba!

És recessent a kocsin, le szalant a lejtőn,
 Csak Pali egyedül maradt a hegytetőn,
 Nevetett előre, mit csinál a gazda,
 Ha feér majd abba a mocsáros zombá!

Locsant is a mocsár püskös víre szörnyet,
 Hullatva számtalan fénylő vizgyöngy könnyet,
 Fuldoklott a szamar, süllyedve a sárba, -
 Volt ott zenebona, volt iszonyú lárma!

Péter úgy ordított, a mint kifért torhára,
 Ily zajt nem visz véghez semmiféle orhára,
 Pál meg vissza fordult, vitte az irháját, -
 Látna képzetében már szülői házat...

Szántó-vetők jöttek, kik kikuszták Pétert,
^{Irigyaszállók sörnyen a gonj perenceséleny}
~~szántó-vetők jöttek, kik kikuszták Pétert,~~
 Ott vezett a szamar, hámmal, saraglyával,
 Vata most Péter ür, isszonyatos hárral.

De hagyjunk most Pétert az uton vesződni,
 S nézzük Pált, ki tölünk elakar rajtörni,
 Kövessük csak utján lábattanul, szemmel,
 Mit csinál magával, egyedül ez-ember.

Föltette magába, haiza meggyanyjához,
 Bimbánón rozogosa, letérdel lábához,
 Talán megbocsátanak, tán visszafogadják,
 S ölékben mint előbb, tán most is ringatják...

Néhány nap múlva már Heresztúrnak tornya
 Látzott, mint tengeren érkező vitorla, -
 Néhány óra meg és Pontó Pali széken,
 Ott pikent fáradtan szülői ölében...

Hogy megbocsátották, gondolja mindenké.
 Gyöngéd szívük rohott a szülőknél lenni...
 Hát még hol csak egy van, ép mint Pontóknál,
 Tobbán örök art a legdrágább gyémántnál...

... És most pikeny lantom, sötét már az este,
 Fáradt mindenkinek, bágyadt lelke, teste, -
 Vj erő kell újból lantom idegeinek;
 S talán vigabb lesz majd a IV. ének.

Negyedik ének.

50.

„Mik Kolerára ment atyám, hol szállást fogadot,
énnekem
Gvadánji.

„Himes lepke, tündér, túlvilági hangok!
Kölarantsátonk meg újra ezt a lantot,
Égi, ihlett műzsa szállj le újra hozzám,
Fénykör hadd 'merítse diicsugárral orzám.'"

„Hisz szomorú vagyok, szívem sajog, vérezik,
É mások talán ezt nem értik, nem érzik...
Hol a magyar csillag fénylő égivéről?
Tünő nap sugára bis, derengős égről!"

„Hol a magyar csillag, hazánki pacsirtája?
Sűrű fátyol terül már az ő lantjára,
Elnémult a szózat, a mely egy országot
Kirázott helyéből, egy egész világot!"

Bűszke alakját már szempödö borítja,
Az ily betegségek nincsen semmi írja, —
Uttávozott tőlünk idegen hazába,
De diós szelleme szívünkbe van zárva.

Itt hagyta Földöt, itt hagyta Muránnylát,
 Itt hagyta Annikót, Földi Györgynek lányát,
 Itt öreg Bence is ott zokog magába,
 S hányja a porondot az apja sírjára...

Kis parányi domb az, drága minden kántja,
 Drágább volt az nekünk, a hi' azt most lakja...
 Megjelent, mint csillag a borongó égen,
 Szertén kifáradva, pihenni ment sírjára.

Ő is ép úgy tűnt el, de nem tűnt el, itt van,
 Színelénk mosolyog minden egyes dalban,
 Nem távozott ő el, az a fényes csillag,
 Hiszen fénye mindig, örökkéig villog.

Hallj sromorú Répre, hallj torva lantouról,
 Folyatok Könyvüim barátság arcáról,
 Folyatok Könyvüim, folyatok ő érte, -
 S gyöngyözve hulljatok megtört heresztjére

..... Fivataros est volt, csattogott a menkü,
 A mit karagjában az úr Ester lekiüd,
 Elhíjt ember, állat, ebbe az időbe,
 Hej, mert mindenkinek drága az ő bőre!

A két öreg Körtöi tölgyfa asztal mellett,
 Beszédet közt itta az ő-szólo' levét;
 Körtöi Pál aludt már, szép volt álmodása,
 Pajzán mosolyra nyult rórsapros szája.

Elvégezték régen Körtö's felesége, -
 No de hitelesebb az öreg beszéde:
 »Haj Cirony anyjukom, majd azt fogjuk tenni,
 Attala ~~fog~~ nevinük világozó tenni. -

» Elhűldöm Miskolcra, tudomány tanulni,
 Rövid idő alatt mindent fog ő tudni; -
 Hi fogja tanulni a csillag járását,
 Olyan ember les, hogy keresni kell mását.

- „Megtanulja mit tesz amo, mit tesz ego,
 Aztán megtudja, hogy mit jelent az echo,
 Ő, mily boldogság lesz, hosszú téli estén
 Gyönyörödni az o latinus beszédén.
- „Pap is lehet ám még, püspök vagy plébános,
 Kinek az önjában mindig van negy tá'ntos,
 S azt' ha sorgalmas lesz, az sincsen kizárva,
 Fölviheti egész a szent pápaságra!
- „Vagy legyen katona, hiszen erős teste,
 It tanulás után menjen majd föl Pestre.
 Lesz belőle főnök, lesz belőle káplár,
 Igaz, hogy ez nem oly nagy állomás ámbar.
- „De negyven év múltán lehet majd Feld-Marsal,
 S akkor kezret foghat a hadisten, Marsal,
 Myrtus ág övedzi sűrűn a hajszálát,
 Így fogja védeni majd édes hazáját.

„Nem elleurem azt sem, legyen ügyvéd ember,
 Megalapíthatja szerencsáját evel;
 Lehet egy országnak cancellárius,sa,
 Lehet egy megyének legelső fisthusa.

„Vagy ha ez sem tetszik, legyen hivatalnok,
 Királyi udvarnál a legelső dalnok,
 Énekelje azt 'a magyar dicsőséget,
 Eltünt dicsőséget, dicsőséget, réget.....! „

„Éj tekinté Pontó túl a jövő fátylon,
 Ekkip gondoskodott a növekvő Pálon.
 Magas tündér várak, csupa gyémánt rajtok,
 É, hogyoly magasban, olyan messze vagytok!

Rövid idő múlva vitte is az apja
 Tudomány tanulni jó fiát Miskolcra.
 Esengett az a negy ló, sárgaréz serszáma,
 Zugott, mintha volna tulvilági lárma!

Megölette anyja Pali fiát hosszan,
 S összedoakt sírján érzelme egy csokiban,
 Egyik sem tud szólni, csak nagy morog szája,
 S mindkettőnek nedves a szeme pillája....

„Isten vedd rajom....» s hangos zokogása
 Sok nézőt csalt oda a szomszéd ravánsra.
 Sug- bug a szomszéd nép s illetődve nézi —
 Az anya fájdalmát vele együtt érzi....

Pontó Pál még egyszer az út fordulónál
 Visszanéz; ott látja anyját az ajtónál,
 Int fele, két karját utánna kintára....
 S milyen zajos most érzelmi világa....!

Tízten elűn' minden, csak a kocsis zörgés
 Hallatódik, s kíséri a sok réz lánc csörgés,
 Pattogott az ostor, szédülő is a négy ló:
 »Keszely, Horánd, Marci, Bárony, gyi te, csikó!«

Megérkeznek délre Miskolc városába,
 Ninesen ott a kapu sohasem bezárva,
 Lakást is keresnek, becsületes háznál,
 Találnak is egyet egy gazdag szatócsnál. —

Leszedik a kuffert kocsi saraglyájából,
 Oly nehéz hogy Janesi vele alig lábol;
 'Hogyné! hiszen sűrűn van az süteménnyel,
 Mit az édes anyja sütött gondos kézzel.

Legalül van morvaany, fölötte a mente,
 Véletlenül egy pár garas is van benne,
 Ittán ismét cipó, ropogós csirkével,
 Kitöltve a rés még gatyával, ^{és} inggél!

Mind ezt betetőzi tulipiros kendő,
 (Pán a gazdaasszonynak presentbe viendő)
 Ittán esőrgős eszma tele csupa ráncsal, —
 Fölér ez a kuffer egy forrongó ráncsal!

Az igazgatónak - hogy legyen sa' gondja,
 »Ha sivesen veszi.« a mint Rontó-mondja -
 Egy fiatal bárány volt a bemutató,
 Nyitva is volt neki azt' mindenül ajtó'.

Praeceptot is adott Dávid úr melleje,
 A kinek csak Pali legyen a fejébe.
 Szemmel tartva mindig, örködjön reája,-
 Drágább legyen Pál, mint a szeme világa.

Pál mindig ott honn volt a gazdag szaténál,
 Nem is volt jobb ember a jószívű Tócsnál.
 Pajtáit is találta már, ép oly magafajtaít,
 Prögton megszerette Tócs úr Muki fiait.

Keményes pajtások lettek hamarjába,
 Úgyitt mentek mindig az egy iskolába;
 Versengtek egymással, melyik tanul többet,
 Seminenciába melyiké a többet.

Ít is a director díszítő levelet, -
 (4 jutalma nyból egy kis bárányka lett)
 Megjta, hogy ninesen széles e világon
 Más fiú, ki ülne így a tanuláson.

Örömkönnymiket sirt a két öreg ember,
 Kébelükben sívith most dobozokban ver,
 Végig hurva bajszán kezét David vontan:
 „Nem bucsmolja meg ő nevüket, nem mondtam.”

Piata ég, aranyos holdas, égő csillag,
 Fesledező bimbó, szerelmes pillanát,
 Izari boldogság, - egyik sem állandó,
 Ma van, holnap nincs, mint az ember halandó.

Parányi listatás kell a szülő sívnek,
 Parányi listatás kell csak is a hívek:
 Salacsony gyönyörből palotát rak lelke,
 Pedig a boldogság ninesen meg meglelve...

Itt is, Pál fiából a jó öreg asszony,
 Már nagy urat csinált, hi' keztelyba laktjon;
 Dávid is csak rájta esment pipaszárát,
 Messze kegetteten gondolatá nyáját.

Eddig ám Miskolcon nagy dolgok történtek,
 Kell, hogy feljegyezze sorba a történet. -
 Munkinak is Pálnak pénzre vott szükségse,
 Szertily fufangosar, savasról szerré be.

Töcs uram bottjában a sok sínes kendő,
 Tíftón, szegen, falon egyaránt volt lengő.
 Darabjának ára volt egy ezüst pengő,
 Szertily sínes kendő, ekkor vott kelendő.

A piros kendőkből esent el Pál neháruját,
 Pál advan azt rajta nem néve az árát,
 Míg Muki cimborá, hogyha csak tette,
 Tíjja pénztárcáját meg, meg könnyítette.

Ját' a „szerényen” megosztottak s' éper, -
 Jöttél Pál és Miki békén, esendőségben; -
 Nyenkor aztán a pénzt nem tették polczra,
 Járt a mulatorás, kávéház és Morosma. -

Forgatták a kockát, ütötték a kártyát,
 Jött nyerték el egymás „szertett” gőzdugóit,
 Nem örvendett egy sem, hogyha nyert, ha vesztett,
 Holnap új anyagot a mindalhetto' perrett.

Megérett csalatt a zamatos szőlő,
 Megörötte már a nyárt az ivóörldő,
 Szólt a dob, fölhangzott a violáin dal, ének,
 Késrült a sok hordó a cukorméz lenék.

Gázolták a szőlőt, nyikorgott a sajtó,
 Nem állt heverőben a borpince ajtó,
 Csurgott az édes must a borsajtó' csévén,
 - Minden egyes csőfije egy aranyat érven.'

Hamissolja a gyereket a must maradványát,
 Hanem úgy módjából egy kicsit hagy meg ott, -
 Aztán a vigszágon melán ettü nődik,
 A sáradásul végre rá nagyot ütködtik!

Haravitte Pálit atyja szüret'ésre,
 'S testameninun volt am a zsebébe',
 Had' mulasson ő is, hisz a nehéz munka,
 Ugy is tönkre tette, ugy is sírba jutna!

Mulatott is Pál ir, élte a világot,
 - Pár nem kíserte most Péter taligóját, -
 Bodlászott egész nap haldokló erdőbe,
 És ki-ki ment néha a bios temetőbe.

Szomorúfat vágott, egy régi sírdombból,
 Dülledező, ócska, széthányt sírhalomról;
 Lett belőle aztán kedvenc furulyája,
 Melynék a sírkertben szomorúkodó fája.

... Elment a süret is, egyimátesfredes végre; —
 A székünkben van még mustos pecsenyéje;
 Végele' jár már a vakáció is, —
 Kéjükhöz magot eddig még egy töl is.'

A szikszói vásárt, sőt Simonnak napján,
 Tartják minden évben, az év vége fogytán,
 Elment erre Dávid: a közelpő télre,
 Mindent beferessen, legyen minden házra.

Pál is elment vele; sőt találkozának,
 Muski-s az apjával, ki cifra sótrának
 A bejárójánál kínálta az árut;
 „Itt kaphatni mindent, fröpet, olcsó árut.”

Örült a két barát, Muska és Pálka,
 Esment egyjutt vármak, régi barátokkal.
 Nyakukba is vették Givoro minden rugját,
 Phavéháral után jártak a sok koscsinát.

„A repeatt fasétkhoz” cimerett borháznál,
 Huszárok táncoltak, csigány - murrókánál,
 Szép, bírske huszárok, pengő sarkantyúval, -
 Kik nem társalognak, csak szem a búval.

Párisi Hatter írnak verbunk'ji valósnak, -
 Hát is minden legény e huszár ravának,
 Vágyatt mondjukra minden, ki csak láttá,
 Nézte a sok gyereket ötet szájtutóva.

Pontó Pal s barátja, e két jó cimborá,
 Ide is eljutott, mert hogy van jó bora
 „A repeatt fasétkhoz” tudta minden gyermek,
 Hát meg e két gasfi, - mit nem tudna ez meg?!

Hát a hogy beléptek a borosrobába,
 Fogatta nagyszorim huszárok képlára,
 Finyes tallérokát nyomták a kezükbe,
 Szokretázatt csakat tettek a fejükbe.

Pöngétték előtűnik fröngyen sarkantyújuk,
 Függetlenség fennem ragyogó kardbojtjuk,
 Mentán dicsegették a huszári életet, -
 Kaplárjuk a sírunk mig végeth izzó vetett:

" Bizony mondani nektek, nincsen ilyen dolga.
 Egy nagy urnak sem, kit környez hetven szolga;
 Lá' vár rá'k mindenkor, csak párján járunk,
 Úgy bizony öcsém, ez a főtűs né'ünk.

" Gy' napot kasszába nincsen semmi dolgunk,
 A megélhetésre nincsen semmi gondunk,
 Tör' a profand mindig, az sendesen járja, -
 Biz' a' izzó él mindig a császár huszára.

" Itz, hogy háborúba né'ek elhull mennünk,
 Önm, híz' minékünk most mit volna tennünk?
 Vágjuk a törököt, szabdáljuk a muszkait,
 Fél is valamennyi van, - az árgyilussát!

„Istán ez a mundur, mily szép a dolmaínya,
 Báméskhodik sajta mind a hi csak lészja. —
 Mondok egyet, öccse, hothö lesz beléle,
 De ne hogy istán megijedjetez tőle:

„Hyon két szép leány hiányzik most épen,
 Báró Haller úrnak deli seregében,
 O, hogy állna sajtok a husár ruhája, —
 No his pajtásaim, parolát veája. „

Muki, Pál fejébe, ez meg vissza mérött,
 Elfoga kellemet valami ígéröt!
 Azt parolát csaptak, nem nagy gondolásra, —
 Így lett Muki és Pál Hallernek husárjárja...

„Most az újoncoknak csaptak nagy dárídót,
 (Persze Muki és Pál fizette a koutót)
 Eltették ~~együtt~~ serényen egymást új danával, —
 Mulatott a husár, a két új husárral!

Látta a káplár, hogy pénz van a zsebkébe,
 Nem is tett ő' esorbát a beániletébe,
 Nem is isott sokat, csak a tölbit nézte,
 S végül katonásan így esett beszéde:

"Ez vagyon uratom, én vagyok az isten,
 Fölöttem tiéketek nagyobb ur' toll minden,
 Ide a talérral, elteszem majd nektek,
 S belőle a nikor kell, ki is vehettek.

Nálunk ez a szokás, s a kommandóféra,
 A ki nem hallgat, jön rövid vaskékora,
 Ide a talérral, majd fízetel értitek, -
 Azt elég is a bor, mára már beértitek.

Nem most semmitről szólni, se Miksi, sem Pálir,
 Ambar haragjába mindkettő habot fúj,
 Leszámolták egyjig lopott szerzeményük,
 Úres lett most zsebkük, könnyü a mellényük!

Most már kaptak fogvort, fényes acél kardot,
 Mit korábban Mukki, alig hogy csak tartott,
 Tavis sarkantyú is jött a csizmajukra,
 Míg hivatalosan ért adták tudtukra:

» Jaj vagytok pajtasírok, dicső sál legények,
 (hogy nétek ki mint a tulvilági lények!)
 Hadd' öleljünk sorba, jertek kebleinkre.
 Nézzetek sok esatát- látott fremieinkbe! »

Peggelig mulattak cigány muresikével,
 Turjongtattak táncsal, hegyetlen lörmével;
 Másnap mentek aztán atyjuk sátorába,
 Pongós sarkantyúval, paradics ruhába.

Hogy meglátta Tócs ir, Mukki fiát, nyomba'
 Májd hogy meg nem üte alakját a gutta,
 Porco-meg csak nézett, nem bírta föl fogni,
 Hogy lehet ily kölykiöt, hurrárnak föl fogni? »

It is mentek mindjárt verbunk kommandáshoz,
 (Érték ám Tócs uram a kunyoráláshoz.)
 Rimánkodtak neki, hullattak könnyüket,
 De hogy elereszti az ő gyermeküket!

Gyöngé meg a testük, nem bírja a szűzést,
 Gyöngé meg a karjuk, nem tudja a vágást,
 Hígy hogy pelyhedzik ott az arcuk tája,
 Nekik meg az eső, meg a nap is fájna!

De nem akará a hadnagy elbojósítani,
 Hába sírunkozott előtte a táti;
 A test majd fejlődik, vágástis majd tudják,
 Ott van a sok káplár, majd csak megtanítják.

De hogy aztán külttek a hadnagy uramnak,
 (Bíromságom van rá, hiyyetel száramnak)
 Nehány hordót telve hegyallyai lével, —
 Nem védelmeste már ötöt oly nagy hével!

"Menjenek a költők." pusztuljanak innen,
 Mindenik fejére bójta kamút hintsen,
 Pusztuljanak mindjárt! le a szép mundarral,
 Így kell mindig tenni az ily ifiúrral!"

Levettek a dolmányt, elrepték a kardot,
 S pénzük; - mint a káplár jó magánál tartott -
 Elveszték és ők nem merték vissza térni,
 Még a szemébe is alig merték nézni. -

Így sokott az ebül gyűlt vagyon elveszni,
 Nem lehet azt soha más úgra terjeszteni;
 Bár hogy is örízze, bár akár hogy feltse,
 Ebül van felezve, ebül is vessz kincse.

Elvált Főcs Rontótól, kikki magzatjával
 S kabalében igó, lángos karagjával;
 De rose nap volt is ez Munkának meg Pálnak,
 Hegyetlen dolga volt a bór kancsukának!!

Igy koronásta meg Pál a vakációt;
 (Pán soh' sem ért ilyen furcsa rekrációt!) -
 Miskolc városába gyűltek a diákok,
 Tudományért lángol, ég az ő orcájok!

Dávid, Pali fiát újra Tócsra vitte,
 Maga nem jöhétvén, nagy levelre írta,
 Fogj hát csak örizzel, atyailag esmént,
 Szigoni kordába tartsa a friss legényt!

Megigézte Tócs úr, mert azt tapasztalta,
 Nem marad adós a Ronto-Pali atyjára;
 Ugy Karácsony tájba, mikor esik a hó,
 Jött a kolbász, hurka, néha egész disznó!

... Sínes ma már a földön semmi, a mi tőrté,
 A legtisztább szívet is fátgól borítja,
 Az öröm, szerelem is csak haján jäték,
 Halovány utánszót, csak aránt, hogy lássék!...

» Igaz magyar asszonya széles hazába
 Kines, kinek német só ne volna szejába,
 Már mind emancipált, s mindnek ~~fr~~ frizurája,
 Lefiggyeg, ² (lelog ¹ szemébe), homlokára!

Szives vendéglátás, sok vidéki háznál,
 Manapság is szokás, hogyha a gazdánál.
 Hagyja mind a vendég pénzét is bankóját,
 Svagy örökségül rá hagyja vagyonját!

Egy öreg nagybácsi, szivesen van látva,
 Persze úgy, ha sáinig tömve van a tárcá)
 Marasztják folyton, a mikor már menne,
 Mintha olyan drága, kedves vendég lenne!

Mint a fivárosi rokoni, ki a sógort -
 (A ki hoz rendszeren néhány horeló ö bort)
 Öömmel citálja, szivesen fogadja,
 Nyitva áll a szive, nyitva áll a hája!

Megújja azt gyorsan, már néhány hét múlva, -
 "Csak ez a ma már egy kicsit frisben múltna!"
 Szép szóval meg azt is a tudtára adja,
 Néhány hívat süllyt örömmel fogadna.

Percezőn a süldő, s melléje van téve
 A sógor urannak kösrönő levele, -
 Milyen szives, milyen kedvesek ott Pesten.
 Nincsen olyan perce, a mit elfelejtsem...

Elképez elvélkedett Tócs ír is magába; -
 Jövedelmeké egy forrás ez a Pálka,
 Küldi atyja, anyja a sok elemársit,
 Kitértjén a házat, kitértjén Tócs Rórit!

A bár a kendő lopást megtrúta a garda,
 Nem sült semmit; Velke sügte neki: "hallega!"
 Csak a két diákot a boltból kisárta,
 A most már nem loptatott se Muki se Pálka...

Pedig pénz mindig kell; hát még két rozsa csontváros,
 Most is azt fundálják, vajjon hogy juthatnánk
 Pénzhez, hisz' pikent már oly régen a kártya? --
 Így kiáltta egyszer Pálhoz, Muki bátya:

„Megvan! 'ér annyi, mint ha markomba vö'na, --
 Itt a pénz kezünkben egyelőre egy főmra;
 De azt Pali jajtás hallgassa ám ha mondom,
 Mert nagyon nagy lesz ez a mostani dolgom.

„Kent - Andriába lakik egy gazdag rác-török,
 Oly pénzes, hogy ezrei két más rác föl nem ér,
 Ennek fogok inni az atyám nevében,
 É háromszáz forintot felveszek fejében.

„Örvend a rác nagy is, ha rajt' segíthetne;
 / Nem főnseges, nem-e dicse' ez az eszme! /
 Gyöngyvirág barátunk elmegy holnap érte,
 Ötven forint lesz majd járadsága béré. „

Gyöngyvirág? mily szép név épen mint gazdája;
 Kinek a szabad ég állandó-tanyája,
 Ott veri az eső, ha rivatar éri, -
 Ande a esirőt, - azt nagyon jól érti!

Történjék Micholcon bármí, a gazdája
 Bivonyosan Michale srende Gyöngyvirága;
 Ha kidnyzik csirke, ha balt felvan törve,
 Mindig csak Gyöngyvirág herül a börtönbe.

Est bizta meg Mukki, hogy hát a levéllel
 Fusson Bent-Andréba örjás sebeséggel,
 Ma meg itt, holnap ott, holnapután ittthon, -
 Túl ne adjon azt a háromszáz forinton. ---

Szarka szállt a háza, Töcs uram háza,
 Ukhor ért meg titkon Mukki Gyöngyvirága,
 Tized napja épen, gyorsan járt a lába, -
 Ötven forint esett érte a markába!

Adta a vác tisztét, adott volna többet,
 /Hiszen ott a váltón száz forint a többlet./
 Mondta is, ha szerül nyílul Főcs barátja,
 Gyűsz bizalmasan forduljon hozzája.

Nem volt oly hi barát, se Polux, se Laster,
 Ily filárdán nem állt egy jersujta klóstrom,
 Mint a minő mielő Pál s Muki barátságá,
 Nincs ily barátságunk a világon párja. -

Háromszáz forinton megosztották sírpen; -
 Tárt aztán a hártya, kocka egész éjen,
 Utótték a hártját, elhagyták a könnyöt, -
 Hisz 'a dinom-dánom tanulásnál könnyebb.'

Mint a himes lepke, örvendez a má-nak,
 Nyiló nefelejtőnek, langyos napsugárnak,
 Káll síronrül-ágra, oly boldog az élte, -
 Rövid, boldog, cümde hamar is van vége.

Ugy a két cimborá, élte a világot,
 Fittogtatván öröngyen bünnös gazdagsgát,
 Mint lepke mulatott, mire sem gondolva,
 Hogy ébredjen holnap romorú valóra!

... Fényes vásár vala Miskolc városában,
 (Az augusztus hónap huszadik napjában)
 Elérhető erre st.-andrei vás is,
 Közvetlen közeljával az egész hadját is!

Elment Tócs uramhoz, hogy megtudakolja,
 »Hogy áll ilyen tájban Tócs uramnak dolga?
 Lejár már a váltó, tán kifizethetné,
 Régi barátságból kamot nem kell mellé!«

Csak hűledez Tócs úr, hideg lesz a vére,
 Mintha vaskalapot tennének fejébe,
 Nézi, melyik bolond, ő-e vagy a másik, -
 Vagy tán mindkettő nagy bolondnak látszik?!

Megnéri az irást, öreg szemé látja,
 Hogy bizony az, Muki a fia irása;
 Nem sír az tán semmit, kifireti frében,
 Egy - egy fényes könnyje jelen meg szemében ...

Egy - egy fényes könnyje ... minden esep oly drága,
 Bű, fájdalom, bánat, mindenüknek ára; -
 Givreszto bánat fogja el jó Töcsöt, -
 Pestenden már halva látták a sratócsot ...

Senki meg nem tudta, senki nem gondolta,
 Gyászos halálainak vajjon mi az oka;
 Sín a háznép sörnyen, ájudoz az asszony, -
 Nincs kit szeretettel, gyöngén ápolhasson.

Áll már a ravatal, ég a viasz gyertya,
 Ott fekszik a halott, a szemfedőpajta,
 Ott is olyan kedves, ott is szelid arca, -
 Ott is nagy mosolyog, úgy nevet az ajka.

Csak a keze görcsös, összevan húzódova,
 Egy papir seletke látózik ki' alóla,
 Csak a vége; tén' hogy ne mindenki lássa, -
 De fölismérhető rajt' Muki irása...

Lobog a sok borrosz, melegít is fénycé, -
 Meg-meg **lebben** néha a fremfedő vége;
 Szél olykor a palló, hangos recesszéssel,
 S kiűm a bagoly »huhgat« rémes énekkel...

Énkiel a diák a halott próbára,
 /Pénzért ki nem teune, mit ne teune, máma?/
 Nem néz sehovásem, csak fujja nőtejét,
 És hideg borrongós futja által hátát.

Tón a pápa másnap eltemetvi Tócsót,
 Mindenki siratja az öreg fratócsát,
 Muki is ott rohog atyján borulva,
 Fajdalma nem enyhül, akár tén' ev' minlva!

Utolyára nézi ... kezét had' csókolja,
 Aztán úgy is a sír töle elválásfője,
 Kezét had' csókolja, arcát meg had' lássa, -
 O' talán nélkül nem leje maradása...

Utolyára nézi ... hogy jószágos képe,
 Had' sésődjén mélyen emlékeretése, -
 Utolyára nézi ... sírva, könnytelt szemmel,
 Fájdalma nem ér föl legmélyebb tengerrel...

És amint úgy nézi, a mint úgy szemléli,
 (A halottat most már semmiképp sem féli,
 Mijja görcsös kerén megakad nézése,
 Hogy levél van benne azt veszi most észre.)

Kikapja, megnézi, merov tekintettel,
 Fájdalomtól égő, csillogó szemekkel,
 Merov a nézése, bosszas pillantása, -
 Ott van maga előtt a keze irása...

Folkhægg, fjölnesát, fremme, arca lánngol,
 Nem is földi, nem is égi boldogságtól,
 Hæbelébe rojti a keze irását,
 Iggy heedi aentán kacagva mondását:

„F.H. a pénz-hözembe, itt a riac-váltója,
 Most már se nyugtatvány, se irás-nincs-sóla,
 Flaka! sajtredtem, sajtredtem a rácot,
 Vivan örövendező-járhatom a táncot!”

„Flárom frázis-banbó... semmi az énnéhem,
 Flárom ezeres is volt már sokszor vélem...
 Hurd rá cigány, itt van a nyirettjind-ára,
 Art a sivalmasat, hurred, ha mondom, rája...”

„Flárom frázis-banbó... semmi karmat-horria...
 Flaka! sejt-összeg az, hurred rá, cigány, hurred rá...
 F.H. fetszirt az apám, hideg koporsóca,
 Cigány! hej hogy is van az a öreg-nóta...?”

„Az apám elhagyott: ott fut, ott élőlen,
 Talán idegen, vagy talán fél már tölen,
 Hisz csak halott vagyok, becsott fremekkel,
 Meghidegült, bémult, megdermedett testtel...“

„Fuss!... fuss rémsz jellelem, itt az éji óra,
 Nekem ne korratok soha is hirt sóla,
 Háróm frásas bankó... de drága az ára;
 Oda van az apám, fölment komatjára...“

„Hess! menj! mondóm! kaha! ne kornyékesz folyton,
 Hisz úgy is olyan sok, tövérdék a gondom, —
 Az apám elhagyott, elrohótt mellölem,
 Most már hirt sem fog majd hallani felölelem...“

Lefut az utcára, a váltó kerébe,
 Mily jökhatlan tűz ég, lángol a fremébe,
 Fut, tohan az övült, nincs már maradása,
 Ott lebeg elötte folyton az irása...“

Leszakad ruhája s vértől csepog teste,
 Egy fennst halomra diul ha itt az este:
 „Három paras bankó!... de drága az ára,
 Oda van az apám, folment kamatjára...”

.....
 Pált is hazavitte promórium az atyja; -
 Síva hajta fejét sá az édes anyja,
 Síva öklé art', perdült fényes kőnyge:
 „Öh. ha ez a fiú, olyan nagy in lenne...”

Pedig nem lesz azia, art megjövendölte,
 [Szor ugyan, hogy egy kevesse röstölve:]
 Az igazgató ur, himnuszve-hámorva, -
 Demeg sem nyult oda, hol elsula bomba!

Hitegette-hátha! - talán más városba,
 Harelinné Deésre avagy Thárosba,
 Talán lehetne még nagy ember a Pálka,
 S még se menne a sok pénz, tanulás hátra!

Látha majd megjavul, Mutkú'sines mellett
 /Az, fregey, uszát, kitudja merre vette?/
 Lehet nagy úr is még, akár generális,
 Prókátor vagy kántor, talán gvardián is.

Pálnak mit sem felelt, nagy is hatott rája,
 Mutkú meg az anyja, bús tragédiája,
 Buskómor lett fregey, neki is fájt síve, —
 Hisz Mutkinak ő volt legigazabb híve.

El-elült estenden, maga elé néve,
 Silyentor oly furcsa, különös volt képe,
 Megijedt az anyja, fregey öreg anyja,
 Hogy talán megörül egyetlen magzatja!

Herodoro Bimbo, hullatja levelét,
 Szig, hogy kőrösti az esthajnal felét,
 Fonnyad, szárad, némái fejet lehorgasztva,
 Pórsasir sírmai elvannak herodora.

Rontó-Pali épen úgy soroztja magát,
 Busitva, rémitve pegeny öreg anyját,
 Bevan esse jrene, bevan esse arca, -
 Mintha a heroadás intott volna rajta.

Nincs ember, ki ajkát mosolyra vonatná,
 Nincs dolgot, a melytől talán nülättetné, -
 Tivelyg tekintete meglörött jelenék...
 Had' falytassa tovább az V ének.

Szüleim...
Azt végezték, hogy engem méltó adjan
Lovadány

Nincsen olyan bánat, oly fájdalom nincsen,
Oly szerencsétlenség, olyan csapás sincsen,
Mint el ne történne, az idő kezével,
S he ne borítaná emlékezetevel...

Bár veritük azt el, ki legkedvesebb néhiünk,
A ki talán minden örömiünk, reményünk:
Földpárad a könnyű, behagyed a friseb,
Azt is elfelejtjük a ki legkedvesebb...

Vagy, ha nem felejtjük, horra jótunk végre,
Hogy hát elment tőlünk, - sakkor is a vége,
Pillanatnyi könnyű, mely hamar földpárad,
Mely nem örösíti meg már az orcánkat!

Loháig mesergott Pál is jó barátján,
Loh könnyű végig-végig szaladt az orcáján,
Domorin töltötte a sakácóját,
Hogy hogy lehetett hallani a fróját.

Néha azt' nyakába vette a vidékot,
 Nem arért, hogy talán megnérre a frépöt;
 Elbarangolt sötétlen, maga elé' nézve, -
 Senkít nem kísérvé, senkít ki nem térve.

Elment bőlökala', elment az erdőbe,
 Néha meg órákig eljárt a mezőbe,
 S ott hátára fektvdt, s nézte a nagy eget,
 Ábrándozásinak az est vetett végét.

Ha frölétá' anyja, nem figyelt fravára,
 Nem tudott örködni az akaratjára,
 Hej! pediglen máskor csak pillant ki' hellelt,
 Az anyai parancs frá' nélkül is meg lett!

De azt' napról- napra fölvidult az erca,
 Szent lett újra, ismét az anyja parancsa;
 Még egynehány nap és Pál uram kedélye
 Lobbí' alakját vissranyeré' végre! —

A vakáció is már a végét járta,
 Iskolába készült újra Rontó Pálka;
 Sztjja most Egerbe, jersnyitákhöz vitte,
 Foggy majd itt mejjavül, az volt erőshite.

Kvartélyát most yardag mézvárosnál vette,
 /A rostélyost, mikor neki tetőst, ette!/
 Magis hízet nála, majd kicsattant képe,
 Tlyen urias még sok sem volt az élte.

Nevelőt is kapott egy idősb diákolot,
 Arval tanulgatta a nehéz diákolot,
 Egjitt vattak mindig, reggel, délbe, este,
 Egjik a másikonok mozdulatát leste.

Póta volt már Pál, e tudományt tudni
 Szerette, s akarta is art meg tanulni.
 Tudta már könyvönélkül Pindus fabuláját,
 S hánis isteneknek a históriáját,

A muszáknak nevet sorba tudá mond'ni,
 A nympákat egytől-egyig elborolni, -
 Muga is csinált már hèle-hóba verset,
 Abrándost, rajongót, félénk szerelmeset...

Virgilius dalát énekelte esten, -
 (Nem énekelnek úgy a frinházba Pesten!)
 Az ablakja alatt megállt Eger népe,
 S gyönyörködött némán a szept' éneklésbe!

Örömmel hallgatta Eger véne, ifja,
 - Mikor olyan szép volt Rontó-Pali hangja -
 Pedig nem firtették huzerer forinton
 Hangját, mint firtetik olyan soknak-ittkon!

Husz ezer forint most az énekes ára,
 Péá vagyunk járulosa es unyom a hangjára:
 Husz ezer forint. ar' hangját alig halljuk,
 A sok szabadságról alig hogy megkapjuk!

Köszölem ha föllép: 'hisz itt Nápoly, Róma,
 — Inkább hallgatnék én az idegen fróra, —
 Mind kitárt karokkal hívja, őket várja,
 ott mindnek feijesebb a díszkoronája!

Íde akkor jön eszté ha rekedt a tarka,
 Ha nem tud már menni semerre, sehova,
 S akkor is, ha itt van, huroczerforintért,
 Jó, ha föllép kétker negyedesztendő'ként!

... Mint elébb mondottam, Rontó Pál fréz hangját
 — Nagy tömegbe állva körül az ablakját —
 Hallgatta scundálta az egeri népség,
 S gyönyörködött benne, — abba semmi kétség.

Bizsike is olt Pál úr, bizsike olt hangjára,
 Hajtotta a viret a saját malandra,
 Dicsértette magát, fütöl, gasztól, fától,
 De legislegjobban maga — Rontó Páltól!

Valamennyi nota, valamennyi ének,
 Forgott fején akkor az egri köznépnek,
 Valamennyt tudta Pali ucan sorba, -
 Ebbe nem volt az ő tudománya sorba.'

De a pántant, földrajzt, meg a görögnyelvet,
 / Nem érte irántuk semmiféle kedvet /
 Elvete' fejéből, - azt már nem tanulta,
 Még az, ha azt az egész világ tudja.

Mint a cseh Kolubár, hatalmas kardjára,
 Mint a magyar nemzet dicső nagy multjára,
 A mint volt Pácsuram pántlikás boltjára,
 Búcsúke volt Rontó-Pál, saját ön magjára.'

Pedig hamarjába azt fölfogni nem t'om,
 Hogy mire volt búcsúke mostanába Rontóm; -
 Sem nem tanult, innár, bevégt a könnyvet,
 Minek eredménye sok csillago' könny lett.'

Keservesen sirt, nagy srent karacsony tájba,
Midőn a kesébe jött bizonyítványa,
Lékiindörött száryen: ojas lea fergalma,
Bosrasagán tul tepe a jos'ag hatalma.

Flaza se ment, pedig örvendett elöre,
Mily jó' fog etelni, otthon az idője, -
Kedves anyja mellett, s régi cimborák közt,
Hogy fogják futkosni majd a havas tőköt.

Csúrtatók a szántót drilledt hegyoldalról,
Tégmadár módjára röpence le arról,
Ast ha török, recessen s lebuknak a kőba,
Kikacagják egymást kicsiny gyermek módra.

Ártón kaza ténnek, hátón a szántóval,
Kedvese egymást az uton hógolyóval, -
Otthon meg vár rájuk fülseges ursonna
Apjuk ölelése, ides anyjuk csókja.

A vén kocsik mellé' aztán össeregynének
 Nyilasával frembe, félkörbe leülnek,
 Míg a papó mesél Tündér Ilonáról,
 Tündér Ilonának aranyos hajáról.

Vagy pedig a nano' ad fel nekik kérdést,
 (Hogya megunta már a tömördek törtét,
 „Ha füllobjak fehér, ha leesik sárga? „
 Hangos kacagással minden kitalálja!

Egy meg csúcsrigót hoz, soritva kezébe,
 Mikor olvasd már el? jámlálja fejébe:
 „Hátvan ... nyolcvan - százez - ő' sár éng' élet! „
 A haláltól most már épen mit se félek! „

A másik kocsikat vet, kiéles a kendő;
 Mely a kuszas jármúval lesz most elnyerendő,
 „Enyém tizenkilenc...! „ » or' enyém meg hetto' „
 „Lósz! „ Bira' Marcsié hát a tuli' kendő! „

Amulott dolgait, a sok öreg gorda,
 Töböröskha mellött sorba arsnakolja, —
 Száll a fiút fölfelé, gondör karikába:
 » Tobb lesz a jövendő? háttha javul, háttha! «

Ott meg Lára némit ulik hörül, hörbe,
 Sok hallgatójának termete már görbe:
 » Ki megy vege férjhez, ezen a farsangon,
 Melyik lesz menyecske, ki marad hiszesron? «

Amott ifjú lányok morgatják a ponnort,
 Iki-ki az eljött orsóért csókat oszt,
 Kapják a legények a sok édes csókat,
 Szerével ejtik le a lányok az orsót!

Minder örömeből nem vehetett részt Pöl; —
 Most tanítójaival mindennap hisétél,
 Fris levegőt frinni egyöz „Tihamerig” *)
 Mit sem tesz az, ha a há' fölis ér térdig!

*) „Tihamerig” erimrett koresma.

Ha azután nagyon kezdett a hó esni,
 Véget kellett már a sétálásnak vetni,
 Betérték a kocsma boros srobájába,
 Had engedjen föl Pál a tanító' lába.

De az séggyen lenne, ott tétlenül ülni,
 Irtóskák is megtalál a hidegben hülni.
 Aztán jó bora van "Tihamérnák," egyri, —
 Ohajtotta is azt a tanító' nyelvi.

Pál firette nagy is; kolbász is jött mellé,
 Az egész világot mindkettő fölelné,
 Egy pár fehér zsemlye, kakastejcs cipő,
 Nem holmi maradék, nem tekno' vakaró.

A hófuvas elállt, míg ők beun mulattak,
 Befagyott az ajtó, befagyott az ablak, —
 Ki nyílt sajtá sepen a tél jég virága,
 Görcs cifrasárgót írva a táblára.

A praeciptornak is vidánnult a kedve,
 örömet az egri, nagyon is fülverte,
 Égett frémé, ajka remegett, ^{mié)} orca,
 Kipirult püntkösdí barse tésze módra.'

Dalolt, füttyült, vágta a járadós astalt,
 Összetörte volna azt a sígi tiszpalt;
 Alig tudta Pali elmenésre birni,
 Szászor is keltetett most már haza hinni.

Megtudotta most Pál ír, hogy a tanítója
 az egri vörösnék igaz imádója, -
 Többesör mentek inni már ^{nagy} betákat tenni,
 I Rontó Pál pénzibál, mindaketten - enni.'

Pali is szeretett ott a "Tihamérba"
 De nem azért, mivel nagy volt a tányérja,
 Hogyin sokat adott egy-egy porcióba,
 'Már volt Rontó Pálnak a csalagyatója.'

Tűzes szem! piros arc! Keresni formás termét,
 Ilyen bizony csak is "Tihamérba" termett,
 Osténg nem egy, hanem több tölti a termét,
 I ezek ásták meg Pál uramnak a vermet!

Piros arcuk sorul a pirosítóra,
 Keresni termetik meg a test sorítóra,
 Tűzes szemük keresint mindenkinek frépet,
 Nem válogatják ők a legényes képet!

Tűnc közebe a esőket mindenkinek osztják,
 A míg alattomban pénzétől megfosztják,
 I azt bünsös karukkal egy formán ölelnék:
 Iak virágró-éltet eloltnak, elölnek.....!

Ilyen társaságba keveredett hősöm,
 Nincs ki visszarántna át a bünsös lejtőn,
 Haladt mindig jobban, mindig jobban beljebb,
 Iaj! az édes anyja nincs oldala mellett.

Kisreg tanítója nüt se gondolt vele,
 Híresen ő az egri piros bornak éle,
 Pali meggifirtte, csakhogy penét hunyjon,
 És haladt előre a legbünszöb uton.

Minden nap kijártok, »az egészség végett,«
 Aztán Pali fröc siep lányokért égett,
 Pedig Böske siep volt, szerette is Rontót,
 Éte mennyi fényes, brilláns hölgyet öntött.

Rontó Pál egész nap most a »Tihamerben«
 Tárt ifjú corével, s nem ment már a mértán,
 Ha tanult is, ott volt, ha olvasott, ott járt.
 Tanítója rontó el, egész' Rontó Pált.

As igazgatónak feltűnt ez a siető,
 Miért ment oly gyakran Pál a Tihamerbe,
 Kémet küld utána, erkölcsös deákat,
 Hogy az mondandó el, a nüt ott kilitott.

Úgy is lön; egy reggel Rontó-Pali éppen
 az iskolábanült padján lelkességben,
 Tón a parancsolat, fekete pecséttel:
 „Az igazgatóhoz, gyorsan, sietséggel!”

„Pali fiam! volna egy savam teheriad,
 Látom, hogy pirulni kezd immár az orcád,
 Tudod is tán, miért hívattalak téged,
 Bizony mondom fiam, nagy a te vétséged.

„Tutott hallásomra, hogy a „Tihamörbe”,
 Sokszor és sokáig tart az esti séta;
 Ott aztán mulatság, csekuja, tánc van,
 Majd, hogy nem szakadtok meg az örült táncban.

„Lányok után járkaloz, holott még kezdlek
 Grammatika néne, Cornelius Könyve; —
 Intelek fiacskám, lépéssel, ne tedd ezt...
 A többit már tudod, egy-kettő, elnevetés.”

Megjött Rontó Pál, serketett a lába,
 Az inába szállott minden bátorsága,
 Hisz hogy megtudta találni az újat,
 Hercegek látni most ő a cigány rajkót!

Megfogadta Jörnyen, hogy a „Tihamerba”
 Nem lesz soha többet semmiféle sötét,
 Szorgalmasan hozzálát a tanuláshoz, —
 Shiven fog maradni e frent fogadáshoz.

Tanult is erősen néhány napon által,
 De azt nem törődött már a tanulással;
 Koromsötét szjel ki-ki fokott néha,
 Abba a tündéres, csabos »Tihamerba!»

Ujból ott mulatott, avval a sok lánygal,
 Mulatták magukat a magyar esárdással,
 Szál a sene, peng a tarélyos sarhentyi,
 Libeg-lobog Jörnyen a prémes karmantyú.

Híre volt Palinnak, hogy a csárdást tudja,
 S cimbalom módra szól tarcs sarkantyúja,
 Kapkodták is, majd ez, majd az hitte tancera,
 Majd belé' nem szakadt a folytonos táncba.

De minként a visla, éri a vad halvan,
 Rejtőzések el sűrű, bozotos bokorban,
 Megpróbátol mindent, s felveri az 'agot,
 S nyulat, őzet, vadkant mindenhol találjat:

Ugy a finom orru kém, mindente rájön,
 Kikutatva mindent ügyesen, firkászón,
 És a hírrel rohan visla-kutya módra,
 Tüngerl' vén gazdáját rettentő bosszúra!

Az igazgatónak kémei is, Pontót
 Feladták most újra, mint parancs megböntöt:
 „Ujra lumpol, újra ott a „Tihamérbe.”
 Megint kezdődik már az éjjeli sötét.”

„Skutikát sa kúrat.“ kívált a direktor,
 Orjás karagjában nem tudván már ekkor,
 Hogy bunteasse Pontót, kin a szejr se nem fog,
 „Skutikát sa kúrat, ez majd használni fog.“

Nesét vette Pontó, hogy az iskolába,
 Póttentő skutikát irtak rovasára,
 Megborsodzott háta, mintha ütnek-vernék,
 Erébe volt még az „Ston esidá“ emlék.!!

Artań pócta volt, is skutikát.hajjon,
 Mely nevén örökös ségyen-foltat hagyjon,
 Faha. a skutika testét meg nem éri,
 Bár ha ma utolsó pillanatát éli...

Kiseen volt tervevel, míg a mezőn buddog,
 Tetta, hogy merre van, merre fekszik Golnok;
 Nam is sokat gondolt, sa lépett utjára,
 Es elhagyta Egert, direktor trućára.

Ahogy megy az úton, kint lát maga fremé?
 Az árulója jött épen semkört vele;
 Erőt véve lelken a bossú: „De gaz kiem,
 Itt vagy ocsmány szolgál, te hosszútábi gem!”

»Közembe volna' most, meg is ölhetnélek,
 De nem vinne sohase se' a lélek;
 De ha volna ^{és} bösön, elvernélek vele,
 Ugy volna neked az husronnyole hétére.

»Igy csak nyakon verlek, s mivel hogy én el mek,
 Maradjon hát nálad, tölem egy kis emlék!’”
 Sevel nyakon vágta, hogy lefordult teste, —
 Ott feküdt a porba' még másnap is este.'

Addig meg Rontó' Pál Polnokot elérte,
 Megtette az utat, Gyerből egy végbe,
 Bátorl' üthették ott nyomát már helyének...
 Lássuk most mond tovább a VI. ének.

"Nélem, mivel nem oly nagy a vótkerésom,
Famíner Korbasz casphás lesem bintetéseim,
és sádányja

Bárá Orcy úrnak újszásri pusztáján,
Lesz most történetem állando tányója; -
Köszöntlek olvasóm, ki velem tartottál,
Sily bosszú időn át engem el nem hagyta!

Tyár történetem, nem magam csináltam,
Régi iratok közt kutattam, találtam,
Nem hiseték felelőnek harám kedveslánya?
Udanolta ezt már egykor jó Svadányi!

Az ő hírnevét is elborítja felhő, -
Haláttalan az a kor, mentül jobban megne,
Olyan dicsősége, mint a nap az égen,
Tündöklől, tündöklől, sőtán letűn' mélyen ...

... Mint a Szarvának orjája pálmájára,
Ki nyulzik a földből is a nap sugarára,
Még-még aranyozza büszke sünnő ágát,
Is letráldi hová hi, ferelem csókját:

Ugy áll, fél karjával, botjára támaszva,
 Napbarnított arcát, a pusztán királya;
 Ocska régi szüre felvállra van vetve,
 Mintha neki épen, mi gondja se' lenne!

Tsivós halapjakor csereppipa téve,
 Tán a kedvesétől úgy kapta emlékébe,
 Mely bevarott szüre ujját beteteki
 Friss szür magyar dohány, híres verpeléti.

Öles karikása ott hever előtte,
 A ménes ott deled a kövér mezőbe,
 Ugrándoz a csikó, ingerelve anyját,
 Fut eszeveszetten, így mulatva magát.

Az ifjú bojtár néz a messzeségbe,
 Tán nem látott még ily nagy morót egyvegbé,
 Azt bámulja némán, megse mordul teste,
 Pedig az a ménes mordulatát leste.

Néz a messzeségre, sreme könnybe lábad,
 Ajka mozdul, s benne ily gondolat támad:
 „Vajjon mit csinálhat, s iratja - e fiát,
 Küldi - e utánna néha még sokaját?.....

„Vagy tán belenyugszik, hogy az megvan halva,
 Vagy hogy él, mondja - e azt a sugallatja?.....
 Vagy tán nem frereti..... vagy nem gondol rája,
 Vagy talán éjthet mond egyetlen fiára ...

„Oh! hiába való; mit sem lehet tennem,
 Pedig ez a bánat fölemészt már engem,
 Csak még egyszer látnám, csak frerátát hallnám,
 Öztény e világot örömmel itt hagyom.....

„Laza meggyök még én, megjavul még lelhem,
 Talán szabad lesz még egyszer megölelnem...
 Ó ha eltávozna, elhagyna örökre,
 Megrepedne szívem, testem menne tönkre!

» Anyám! mért bocsátál ki bájós körödből,
 Mennyi réseim lenne most is az örömből
 S így csak szenved lelhem... csak szenved a testem
 Mindinkább sötétül alkonyatom, estem... «

Tögy gondolkozott Nál, s morogott az ajka,
 Bár egyetlen fiót sem bocsátott ki rajta, —
 Mert hogy az a csikós, kósain, már tudjátok,
 Ha nem is mondom ~~mit~~, hát kitaláljátok!

Hosszú ingujjival letörülte könnyét,
 És könnyével együtt eddigi büs kedvét,
 Főlkapa az ostort, s a khorát sólt véle,
 Hogy elhalatozott a pusztára másfelére!

Hogy elhagyta Egert, Szolnok városába
 Vitte sógterő Ponto Paltit fürgé lábára;
 Szolnokból azt kimont újrássi pusztára,
 Báró Orczy írának csikós-tanyájára.

Imegkérte a csikóst venne' fel szolgálának,
 Ity a ménes melle' segéd inasának,
 Bért ugy sem kér, hiszen oly nyomorult' ára,
 Örvend, ha találhat egy frerető' hárra.

Megesett a frive a csikósnak rajta,
 Sly fravakra nyilott barnapiros ajka:
 „Tó hát kicsi szögám, magam melle' vaslok,
 És ha szorgalmas lesz, még fiammá teszek.”

De ha csikós bajtár akarsz nálam lenni,
 Sokany óhajta'som neked meg kell tenni; —
 Az inged oly fehér, mint a pátyolat hó,
 Pedig a bajtárnak az nem illek, nem jó...

Megijedne tőled mindjárt minden állat,
 Megis kölná' érte, mindenki gardádost,
 Ugy frép csak a csikós, hogyha inge kozmos,
 Csak úgy lehet a csikós, hogyha gatyád rojtos! „

De is szivost a patyolat-hó-ingot,
 Volt sok palonnája, híz-nyg kaptas ingyet,
 És hogy még febb legyen, meglássák, hogy bojtár,
 Lírü bogrács - kormot fent végig az orcán!

Igy kipuderosza Rontó-Pali, fípen
 Kiment a méneshat, egy ugráló ménen,
 Maga választott, sárga volt a frimé,
 És után sorozta frimé, pája, frimé.

De fípe állat is volt, borontos fejjel,
 A sötét sárgába átmenő frimével,
 Hogy hányta a lábát, mint ha törtélt ós'na;
 "Héj sok finnyás legény esett le már róla,"

Ócska volt a nyerge, törtött fíjserámmal,
 Mit adott a bojtár neki immel - ámmal.
 Nepe itt a nyerged, jól viseld ám gondját,
 S olvéged pontosan a ménesem ^{dolgot.} gondját.

„Válaszható esiköt is, melyet kedved tartja,
 „Ílj' meg derekában, hogyha megtudsz rájta,
 Pedig benned fiam, már nem sokat bírom,
 Derekkab legényt is levettél a' bírom?!

„Ezen azt válaszolod, a legkimutabbat,
 „Tó, csak hogy megálld azt legényként sarat! „
 „Azt pödörvén bajrát, ezt hányja eszébe:
 „Nem bírom, nem bírom ebbe a legénybe.

„Alakja mily hitvány, karja nimö gyenge,
 „Sly lakik egy kis életörö benne,
 „Fut vele a sarga, nem bírja azt karja,
 „Viszartartani, ha a lö' elragadja. „

De Ponto Pál déleeg, deli husár módra,
 „Aggvetlen ugrással föntermett a löra,
 „Larkanytyuba veszi, tohan az, mint sírlésze,
 „Mig a puortaságban a határról elvész.

Visszatérő Korbáca orjás csattanása,
 Dűbög az öreg föld, ahon van futása,
 Estig megkerüli a nagy puszta sárgát,
 Befutná a loval az egész világot!

"Ember ez a talpán, a poudon atyafi,
 Jogy még sok'som láttam ezt a sárgát futni,-
 Látni alig érte, - meg repült a földet,
 Ugyorán futtában arkot, bokrot, gödört."

Este össreültek; a sok bújtar, pártor,
 Mesélvén egymásnak, mint estentként mássor,
 Hallgatták Pontotio, ezt a csuda embert,
 Aki minden mesét s történetet ismert.

Porba meggyújtották a sok pártor tüzet,
 Párván rá tömördek Korbáca, hársz fűzet,
 Lobogott a láng föl, hatalmasan égve,
 Meglátott az egen kisértetes fénye.

M.

A míg Pál mesélt ott s hallgatta a többi,
Kedte a menyecske a vacsorát főzni,
Potyogott a gulyás, a kormos bográcsban,
Éfött a krumppli frissen, mellette egy másban.

Látt a kulacs sorba, jó jólnoki borral,
Mely a kedvet fűtja, vidámságra forral,
Fölhangzik az enell, kiseri a harfa,
É bekezug titkosan a lebegő nyárfa:

Enek.

Nincs vitézebb, nincsen bátrabb,
Mint a magyar nemzet,
Kist az isten örömebe,
Fő kedvébe nemzett.
Izép, derék jókál mindegyike,
Dicsőségre termott,
A világon a legbátrabb x
A hős magyar nemzet.

2.

Magyar! ó mi édes szó ez,
 És mennyit nem mond,
 É' meg köztünk Mátyás híre,
 É' meg köztünk Botond.
 Hangzik meg hős Lohol kiáltja,
 Mely világra rezgett,
 A világon a legbátrabb
 A hős magyar nemzet!

3.

"All meg Buda, é' magyar meg!"
 Long a magyar zászló,
 A nép ajkán föltűnik meg
 A szent király, László.
 Gról meg a dal, pálar' ének,
 Mely világra rezgett:
 A világon a legbátrabb
 A hős magyar nemzet!

... Csöndesül a puszta, és az ég golyója.
 Nagy ezüstös testét, lassan kigurítja,
 Intánna, mint juhanyáj, megjelent a többi,
 É testikkel kezdik az éjvet beföldni.

Trisértetes fénybe uszít a nagy puszta,
 É ménes ispihen, álmat most alussza,
 Csak nagy-noha zúg meg föl a vidám ének,
 Adva egy kis éltet, a haldokló éjnek.

Röppen a bűregér, a bagoly kufogtat,
 Elmondva a jövőt, mesélve a múltat,
 Ki hal meg, kinek fug ablakára szállni?
 Ott egy ifjú lányka, itt egy öreg máni!

Megpólat a tűzők, édes nagy hangjával,
 Tersenyecsi akar a kőris bogárral,
 Száll a Kent-Távoska, ott világit fénye,
 É a sötét éjnek legboldogabb lénye.

Tön azt hívós szelű, kergetve a felhőt,
 Megráva az öreg fakoronát, - ernyőt, -
 Vigre azt az éjnek ideg, sötét rémje,
 Sűrű ködöt borsát a pihenő éjre

Szeged Rontó Pálhoz másnap csinos garda
 Készen reggel, alig pitymalló hajnalba:
 „Fogy ki összeim negyvet, a névesből gyorsan,
 Melynek combján olyan kőralakú jegyván.”

Meg a járótéllal Pali a kezébe,
 A kezefejhez van kötve a vége,
 Dobja azt a kurtút, a lovak nyakába,
 S mind a negyvet sorba, negyven kőröntje.

Megis veregette vállát a gardája,
 Kézét örömele Rontó Pálím mija; -
 Törtette mindenké, ott a tanyán sorba, -
 Megvált hiva minden vig halotti torba.

»Kora Pali fiam.» új kiált a gorda,
 »Új te a sárgádra, én meg ültök arra.
 Mielőtt megvirrad Pesten híne lennünk,
 Lássuk, lakozik-e tündér fellem bennünk?!

Mindenik vezetett kiét lovát, sárkányt, -
 Ronkó Pál sárgája bírska táncokat léjt,
 Rohant az a hat lö, mint ha sélvész üzene,
 Tudom, más vitéz ez a birony megrom ülné.

I habár új rohantak, elmulott az este,
 Még sem rogytak be, - nem érkezték Pestre,
 Másik nap is elmul, s csak svárkuilet tájba,
 Érték a peoti út végfordulójára.

Nagy vásár volt Pesten, zúgott a sok ember,
 Mint lárongo méhraj, mit az ember felver,
 Megérkezett ide debreceni, bécsi
 Csirmadia, suster, s híres srabó-pécsi.

Prágói keztijisio kirakta ármit
 Kínálta a vén tot faragott bábiút, -
 Bódón, kanna, lábos ott volt egy rakásba,
 Fügött mente, bruda, kisipraktt ta'ska.

Csoma-parkó, fényes, tarélys sarhantyi,
 Bóka premmel bélelt urias harmantyi,
 Kócsag, pávatoll, meg vörös sisak forgó, -
 Bámulta is őket sajkintettoa Ronto'.

Ott a szidó-adja vizes pálinkáját,
 Ármit tot leányok vésik pántlikáját,
 Lärmák itt a cigány kormos csipő-vassal,
 Öreg koldus kér ott ételt, ires hassal.'

Tud a nemet jaggat, ellopták a pénzét,
 A jelenvalóktól követeli részét, -
 33 E a talvaj, szivány, nem ez - ott fut-másik.' «
 Meg van zavarodva az esze, úgy látzik.'

Dülledt fabódéban olasz mutatgatja,
 Mennyi kunsztot ért, mily okos az ő majma:
 „Tessék beszélgetni, öt krajcár az ontrée,
 Ajándékot is kap minden ember mellé.”

„Panoráma, híres szivány archiepészkkel.”
 „Előcsuda ember egyetlenség szemmel.”
 Lőjjön be atyafi, ilyen sok'se látott,
 El sem fogják hinni ezt a rítkaságot.”

„Minden láрма, csolas, itt csak az igazság,
 A többi hazugság, olávaló gasság, —
 Ki akar a jövő fűkörébe nőni? —
 Tessék, pép uraim, tessék hát belépni!”

„Az ifjú megtudja, ki lesz felesége,
 A gazdának lesz-e ezidén termése,
 Meddig él az öreg, ki lesz a ferences,
 (Mennyi lesz a jövő évi költőegvetés.)”

... Amatt ökröt sütnék, saporos veresre,
 Csurog a sok szirtül sülti kezdő teste,
 Itt faly a must, löre, ecesedett sámpós,
 A ki ebből iszik nem kell annak lámpás!

Tul a sok lönyerit, tehén, kárány bögöt, -
 Itt nagy csoport kísér egy nagy hasú bögöt,
 Cifra a kaftánja, tiszta a turbánja,
 Bámulják, ép mintha volna ég csulája!

Lárma, kajabálás, veszedés, ittegy,
 Tulvajlás, - a mitket parti vásár szül meg,
 Kofasivatkozás, rabláshajza, s minden, -
 Fölborolui öket nem tudom én itten!

... Rontó Pál s gardója, a négy szürke lóval,
 Megalkudott tögton egy örmény esidóval,
 Olcsón frakták árát, hisz csak, négy szereztek,
 Nem volt gondjuk vele, hisz nem ök nevelték.

Épen így törtétek hírs a pusztára,
 Báró Országnak sőtentő karára,
 Oleson vették ök is, hát oleson isadták,
 Alig husz aranyra, az arát, hogy szabták.

Be is fogta őket rögtön a vén örmény,
 Hogy így oleson jutott hozzájuk, örülvén,
 A lovak még hagyták magukat fáradtan,
 Ki voltak merülve ebb' a hosszú utban.

Pálnak a gazdája vitte az irháját,
 Ne hagy éjre vegyék infámis mimháját, -
 Ki tudják, hol jártak, hol voltak este,
 A mikor az örmény felült fekerére.

Áll a négy párpa, tájtéket fuj szájuk,
 Pallangos, és csengős, nydonatuj háinjuk,
 Finom íveg kocsi, mit el néne kuzni,
 (Épen fog az örmény a poholba jutni.')

„Gyi! a szattan az ostor, a gashodik a ló,
 — Reng a kocsis, s benne ordít az esidó, —
 Aztán neki rohan, árkon-bokron által
 Bratyizott az örmény már a csont halállal.”

Lefordul a kocsis, betörvén a fejt,
 S hozzá ki is üté a halpogós szemét,
 Föl áll s így szólajt azt: „mégis csak ferenose,
 Maga esett az ki, nem az orvos vette...”

A dikös paripán az íveg batárral,
 Rohannak örülten a Rákoson által;
 Ordít benn az örmény, tördeli a markát,
 Ha élve ki jönne odádná vagyonát.

Egy ifjú pásztor furulyázott épen,
 A nyáját őrizve, Rákos zöld fűvelben,
 Föl üti a fejt, hallva ezt a lármát,
 Hát látja ám futni az örmény batárját

Nem is gondolkozik sokat, a mint látja,
 Hogy a kocsi fordul ép az ő útjára,
 Megragadja gyorsan egyik ló-hántáját,
 Visszarántva a pej habot fujo' fráját.

De a paripa őt, könnyű pehely módra,
 Cipeli magával fel a lejtős dombra; -
 Aztán lassul meg csak a lovak futásai;
 S megáll végre szépen az örmény batárja.

Mig tudott szólni, úgy megijedt benne, -
 Sly virgoncz lovakat, t'om, hogy sok'se venne,
 Sok időbe került, míg egy sötét is monda,
 Hisz' a halálnál volt már a gondolatja.'

A pártos gyerek is megijedt ám szörnyen,
 Azt még ráadásul, elrakadt a ködmen,
 Arca csupa hab volt, a here is verezett,
 Mint valami srellem, ki épen úgy nézett.'

„Tiszónom barátom, tiszónom az élted,
 Nálad nélkül, tudom, lett volna már végem,
 És meg is halálom „ s az örmény eszébe
 Kötötve, hét garast nyomott a kezébe!

Pedig arányát mind oda adta volna
 Az elébb, csak most az egyszer meg ne volna, -
 De hiülömben hagyjuk, ne fröljünk tetteire,
 Ő tudja legjobban, mennyit ér az élte!

... Prontó Pál, s gazdája, Baicskaságon termelt,
 Türes, harcsa csikók, lovak ott teremnek,
 Attana ménesből négy lovat felfüstök,
 Probantak, mint kivet a tatárok üzenek.

Husonnégy óráig tartott gyors futásuk,
 Míg harca nem érték nem volt maradásuk,
 Husonnégy óráig nem ittak, nem ették,
 Mindaddig ez míg a tanyán nem termettek!

Ott azt várta őket a tüzes menyecske, -
 Vacsorára levolt vágya már a hecske,
 S olyan nagyot tettek, alig maradt csont is,
 ... Haragból amarra, aki nekem nem hisz!

Ahogy megértették, az új paripákat, -
 | Mindenik de szép volt, való csuda állat! |
 A mielesbe csapták, nekem meg keressék,
 Így ha jönnek, bátran mondhatják: "Fessék!"

De keressék nem jött senki a tanyára,
 Vagy sem ismert volna ki sem a lovára,
 Fisz' tudta a módját annak Pál gazdája,
 Friss bélyegét sütött a lovak combjára.

Mivel Bácskaszőlgyöljőve elfaradtak,
 Négy nap tanyájukon pihentek, nyugodtak;
 Ötödnappra esett Debreceni vásár,
 A melyen jelen van minden gazdag sáfár.

Elindultak ők is, az arzott négy lóval,
 Flátha találkozásnak ujra egy szidóval,
 Oda adják alessén, mintegy szőlva, ingyot,
 Vagy sem adták értük, egy foldosott inget!

A debreceniek Dénes-szabadsága,*
 Lircs volt mindenkor a magyar hazába,
 Erre ment el Rontó-Pali a csikóssal,
 Mint már fennebb mondám az arzott négy lóval.

De poruljártak, mert a lovak gardája,
 A ló-talvájokat Debrecenben várja,
 Tudta hogy vásár lesz, sátlátott a szitán,
 Okosabb volt, mint a csikás meg Rontó-Pál!

Alig értezték meg, nyakon csipték őket,
 Hogy a ló náluk volt, nem merdezték többet,
 Ott arossal dugták város tömlőcébe,
 Sok'se jutottak meg ilyen melepcébe!

* A debreceniek magyar vásárokat szabadságnak nevezték.
 Guadányi.

Sőt látták egymást, sötét volt a börtön,
 Nem látták másembert, a meghajlott öron,
 Az meg nagyon durva volt, nagyon goromba,
 Nem volt más feje mint, "Kodulj hát otrombia!"

Tíz év után mindjárt összeült a törvény,
 Ilyen ítéletet, ilyen törvényt döntvén:
 „Az esküdőnek mások intő példájára,
 Száz példa voretik mostelen farára.

„Szinthogy Rontó Pálnak, nem nagy vétkezése,
 Harmincz korbácscsapás leszen büntetése, -
 Negyven róla példát debreceni népesség,
 Lapni milyen nagy bűn, mily orias véttség!”

Másnap ki is vitték város piacára
 A két bűnöst és a nép szemeláttára, -
 Nagy ki szabták rájuk azt a szententiát,
 A nap sem ad nagyobb, szebb penitenciát!

Foggy azt bevirgódatt ez a furcsa műtét, -
 (Utánna egyik sem morgata a fülét,)
 Felugrottál, mintha mi sem történt volna,
 Mintha csak véletlen történné e próba!

Lovakon termettek, sas Angyal nyugtára
 Mentek kényezomni, hívós éjszakára, -
 Hívér fi, föld moha volt a fejparnájuk,
 De azt már nem tudom, hogy mi volt az álomuk.

Tudta azt jó bölcsen, Rontó Pál gardája,
 Foggy itt legel mindig bíró paripája, -
 Hegy hegyetlen bíró, hej hegyetlen pálcá,
 Itt a te páncsára a bossú órája...

Drága paripasz, angol teli menő,
 Epen a csikósnak az inyere való,
 I nem is nagy faradság, hajnal hasadtára,
 Waga melle kötői kender-kantárára.

Ennyit megér az a kietorer átvén pálcá,
 Még egy ilyen bört, újat is kiáll'na,
 Pontora a homine ráadás olt még is,
 Ilyen újat kiáll egy sületett ír is.

Alig pirkadott még, alig hogy pirtymalott,
 Kovával a nap az egre még nem hajtott,
 Ott mosolyogott még a hold is az égen,
 Halványuló, mindig halványulóbb félen.

Rontó Pál s a esikós behajtott korbóra,
 S ahadtak ~~is~~ itt ^{is} egy liferáus zsidóra,
 Ki a bűzme táltást aronnal megvette,
 Császár aranyokat olvasván érte.

Rontó Pál aromban nem soká möhözött,
 /Ha rá gondolt arra, teste most is fázott!/
 Sürgette gardáját, puortuljának onnat,
 De jobban örül ő még is az otthonat.

A vén csikó's garda hallgatott a szóra,
 Rohantak is haza eszeveszett módra,
 Suttok nevettek csak jókat a marhukba,
 Hogy fogja megütni a bírót a guta!

De ez a keres élet e sok lopás rablás, —
 /Sohsem volt utánna nyugodalmas alvás!
 „Ki az? Tónnel? Tégünk, vagy úgy, te vagy tista,“
 Nem tett jó benyomást ifjú Pontor. ~~...~~

Néha-néha éjkor, romegős álomba,
 Ó de milyen kínos, mennyi volt a gondja,
 Sötét édes anyját, könny volt a szemébe, —
 S dűktől piros arccal állt hátul a férje ...

„Jól mondták, tolvaj lesz, látott mindig róla,
 A vége sem lesz más, mint az akasztófa,
 Beszennyezi nevünk? — ősi családunkat, —
 Nem érzi ez a fi, a mi fájdalomunkat ...“

„Hagyd el atyus, magad sok'se emészed érte,
 Hiszen íjji korát, alig hogy elérte,
 Megjön még az ere, nincs a szive fábul,
 Hagyd el atyus, lesz meg derék ember Pálbiul...!”

Szefriad most Rontó, korom sötétségbe,
 Mit sem lát, csak a szü rág, az éjjel ferge,
 Felszokog, - ha tudná anyja, hogy miwé lett...
 Életének rögtön e hír vetne véget....

Köhötő!... szgy menjen szeméi elébe,
 Hiszen elfordulna tőle szelid képe,
 Pabló, ~~szivány~~, - undor, ha ezt meggondolja,
 Látni az benvedély az embert hová dobja....!

El!... El! innet rögtön el e ~~szivány~~ ~~szivány~~...
 Később azt majd nem tud szabadulni ebből...
 Mire megjelent a nap mosolygós képe,
 Rontó Pálum immár Tősberegybe ére.

Ottan verbuwáltak, hatona lett rögtön,
 Mit sem ingadorott's gondolkodott hösöm, -
 Haza így fog menni, aranyos mundurka,
 Fésken es lélekben egyaránt tisztulva!

Imost, - mitként a fecske, kisimig sárfészékére.
 Elül alkonyathoz, végöt csicserekre -
 Had nikonyek én is, közepe az éjnek...
 Hízen majd peng loválk a VII. ének!

Hetedik ének.

131.

„ő be nagy csenda volt néletlen látásom
múdmiki régi kemeres pajtasom
szépen megölttem...
de ez vagy ányúl, a sívem lett szorult.
Gwacsiányt

Ködös reggelével, zuzmaras palásttal,
csillagos hóval, meg potyogó deráival,
Megjelent a vén tél, sa hogy görnyedt teste,
Eljött a faldre, - lett arounal este!

Az égiv ragyogó rezes cintányója,
Alig hogy kibukar, olykor olykor néha,
Köd szállott az ide nyári levegőbe,
Ez most a vén földnek nekiz renefedője!

Póssa: 'bimbó! virág!' - csak is szárunk látzikh,
A mikked a hívós téli szellő játszik, -
De minijit helyébe hárunk ablakába,
A jóságos téli szellem jégvirága!

Csergedező patak: 'sűrű lombú erdő.'
Csillagó harmattal díszített legelő,
Fül'nikle dal, rigó éles fűttyerése,
A legelő borjak szelid begetése, -

Peregő nyárfa lomb közt emylegő szellő,
 Csicseregő fecské, magasan töppenő:
 Nem szelli a leget, - hallgat már az enek,
 A filmile nem dall, a bárány nem béget.

A harmat esep régen, fölvan már száradva,
 Rég páncélos már a bércek kis patakja,
 Söndes minden, minék sínesen visszhangzása,
 S hallatszik a varján tompa káromzása.

Söngy a csicsrigó a károk eszter hején,
 Fölötte egy öreg varján ül nagy léhán, -
 De ha hívül nyugszik, ha halott is minden,
 Betül annál vigabb a hát és a tűz hely.

Ez fon, annak cifra rokkát forgat sebtén,
 Palkó, Örsikére tekinget, úgy lesben, -
 Demül az moreven, az meg sem is hallja,
 Hogy ő hozzá szól most urambátyám hangja.

Iha sivólt a fél hűm, félve árcenésnek,
 Hallgat minden, mintha valami ígérlet
 Gráthta vón meg őket; s így szól azt 'egy lényke':
 "A gyalogló vándor, elvész, megfagy mámma."

Iminakornak érte ... s a szivek inája,
 Fölszáll a nagy égbe, Isten zsámolyára ...
 "Ó in magyar népem, tiszta ez a részvét!
 Te küldöd fel nekem, sived tiszta részvét..."

I az in meghallgatja ... a vihar is frissít,
 A vészteljes felhő az égről eltűnik, -
 De itt hagyja nálunk orias koppenyét,
 Öles hó halmainit, mint föld lepedőjét.

... Eré hát katarát hősöm fészkerénynek,
 Arról fog zengeni tovább ez az ének; -
 Büszke Fészkerény te, legyél üdvözölve,
 Szíven te benned van Lehel híres kürtje.

Tiszberénybe ekkor ép' verbungolának,
 Beállt tehát Ponto' Palim katonának;
 Mmindirt kapott újat, fényes övet, kardot,
 Főveget, és egész údonat új- arcot.

Pelyhedró-szakallát lemetelték s répen,
 Hajából meg szőföt fontak be egy öcében,
 De is pudereztek, mintha volna dáma,
 Ki így rászorul a puder skatulyára.

Igy csinálták most a csikós bojtarból,
 Így lett büszke huszár a jó Ponto' Pálból,
 Feszesen is járt, helt, büszke volt magára,
 Háj, mert egy huszárnak "husz-német az ára!"

Fickándozó lovat is adott aléja,
 Nem ülmé meg ezt a regiment kapitánya,
 Makhány volt a neve, oria's egy állat,
 Ilyet az ember csak Aggerben találhat.!"

Volt is kedve vele, ölette, csókaltá,
 Naponként legalább hatszor tisztogatta,
 Nagy fénylött a szőre, nagy fénylött a háta,
 Megtört rajta a nap ragyogó sugarára.

Ponto-Pál eladta, bunda, s kacsagagóinját,
 Vasfarkú csizmáját, tizenkét gatyáját,
 És a nyert pénzen most, tiszta finom gyöcsből
 Ingott csináltatott, s kabátot posztóból.

I leült ilyen fényes, csillogó tükörbe,
 Egy estén a bricsesen, ott a kacsarinyóba,
 Írt, levelet írt most az édes anyjának,
 Gladd tudja meg híret, a Pali' fióknak:

" Szerelmotes hürléin! mondok, hogy találja
 Őde egészségben a fia irása, -
 Ne legyen penge, mert jó-megy az én dolgom,
 Pálán jobban is megy, a mint menne ott honn.

„Csak az faj keblemben, csak az marja szívem,
 Hogy ed' s anyámat nem ölelhetem kiven.
 Nem vigaszt soha már be az én lelhem,
 Mint hánykodó tenger, olyan az én keblem.

„Ó csak látnám egyszer a keze irását,
 Ó láthatnám egyszer arca mosolygását,
 Nem hullana mindig, sok, keserves könnyem,
 Doboghatna szívem, örömebe könnyem!

„Izreletmes sütem, ne legyen az gondja,
 Hogy tán Pál fiúnak rosszul megy a sorja,
 Boldog volna már ő, csak hogy boldogsága
 Szörnyen öhajtozik az édes anyára...»

„Aztán aldióta nevét, bíró keséggel,
 Alig, hogy kifert már a papíros széllel.

„Édes anyám sűrű szerető, hű Pálja,
 És a palatinus vitézlő huszája»

..... Jött a parancs estve, finom a kajtása,
 A fő-fő parancsnok ön kezé írása,
 Finom a pecsétje, finom a segélye,
 Saj! mi lehet ebb' az óriás levélle.

Kinyitja a káplár, - össze huzza arcát,
 Szó nélkül olvassa, bár morgatja ajkát,
 Végig néz a soron, s így szól rekedt hangja:
 „Rontó Pál, 'te lesz a regiment verbumlja!”

Örült ám a Pál is, a kitüntetésnek,
 Szemei az öröm, s boldogságtól égnek.
 Nagy salutált, mintha ott volna királya,
 Nagyon csatlant keze, nagy combjához vágta.

Másnap kora reggel, muszika szó hangján,
 Tartnak a katonák, verbumáló lajcsán,
 Ott ám Rontó Pál is, járja ám a táncot,
 Csörgöti a kardját, mint valami láncot.

Fesül a munda, úgy rá van az szabva,
 (Híven pesti szabó figyelemmel varrta.)
 Perg a sarkantyúja, csillog-villog kardja,
 Meséire elhangzik kurjongató hangja.

Gyönyör volt az nézni; bámulák is sorba,
 Nemelyik le is ült még az útszéli porba,
 Leterítve szépen keszkenőt és mentét,
 Úgy néztek, bámulták, azt a szép leventét.

Nem kellett ám hisni ott a legény népet,
 A sok ajánlkozás alig is ért véget,
 Kevés lett a csákdó, arra a sok fejre,
 Nyolcraan regruta lett délelőtt egyszerre.

Megdicsérette Prontót az ezredes szépen,
 Szépen is volt oly gyors az elömenésben,
 Néhány hét múlva már csillagos gallérja,
 A postó-csillagra büszke, mint egy heja.

... Piirkadó nap csókjá földi a vidékét,
 Egy bárányfelhőre sem földi az éjét,
 Gyönyörű nap van ma, hideg, amde tiszta,
 S ak' hogy madár nem száll, a várak csaláltba'.

Ézen a szép napon Tászeberény utcáján,
 Büszkén vágtat Rontó, fürgé szép Mollányán,
 Hogy szedi az lábát, milyen büszkén lépdel, —
 Hiszen lépdelhet is olyan szép legényvel.

Délceg a lovassa, délcegen ül rajta, —
 S ak' úgy csillog-villog orvosi kardja,
 Nézi is a népség, ki is tér elöle,
 Mint ha olyan igen nagyon félne tőle.

Taj' de büszke Rontó, nagy lett az ő orija,
 Től megy az élete, mincsen semmi gondja,
 Hisz' kijár a gázol', minden frontat estve, —
 Azt' a verbuvánsnak meg van kötetése!

Ablakából a lány, mind hogy néz utána,
 Pajzán mosolygásra fintroga szája:
 "Hej de szép legény a!" s nagyon sóhajtott,
 "Vele is álmodik talán mána este!"

De Pál kire sem néz, ábrtár azt jól tudja,
 Valamennyi lány van, az mind őt bámulja,
 De nem néz perasztá, hiszen az a monte,
 Az ölelésüktől morcos, piszkos lenne.

Tól mondta az apja, születése napján,
 Gyönyörködve az ő aranyos magzatján:
 "Hoz' boldog a herceg, meg a gróf kisasson,
 Csak egy délcég magyar husárt megláthasson!"

Hát ahogy az uton fennen parádézik,
 S a városi lányok szívdobogoa nézik:
 Ott a fordulónál, a keresztfa mellett,
 Észre vesz Rontó-Pál egy szegény öregot...

Ronggyosa ruhája, lúhos tarisznyája,
 Borzalmasan néz ki haja füstölése,
 Szakadt cipellője, s a habátja rongyos,
 Próbál, - jobban mondva - mindene oly lompos.

Főlegét a vihar tén magának tartá,
 Nadrágját az ebek csapatoakra marták,
 Egy vagyona van csak, egy görösös tölgyága,
 Ezzel ráj - ha bánítja - a mérge kutyára.

Nézi ám Prontó Pál - hiúl meg bennem vérem -
 "De vajon, te volnál, igazán testvérem?
 Nem a, háttha nem a, - de még is az arca..."
 Most van csak Prontó Pál onmagával harcba'.

"Hát ha még is a' lesz... úgy dobog a szívem,
 Mintha láttam volna... emlékszem oly híven...
 Tűd de még se a' lesz... legyen hát akár ki
 Megkérdezem tőle, mi a neve, Kat ki?..."

oda vágjat melle' ugráló Ma Kányán,
 S ilyen farma beszéd jelent meg a száján:
 „Hogy zavarni merlek, becsásád meg kérlek,
 De még tünik nekem, mintha ösmernél!”

„Mi a neved, pajti, - honnan a családod,
 Hol láttad meg ezt a szépséges világot,
 Szőlj... honnan való vagy, mondjad édes szentem,
 Ne ringasd kétségbe a gyanakó' lelhem...»

Rea' néz a Koldus, becsott szeméid,
 S végig mérve Rontót jég tekintetével,
 Fölkacag, - ő milyen tömes kacagása, -
 ő milyen borzasztó szeme villogása....

Fölemeli csontos, kiasztott kereit,
 A nagy könnycs borítja fénytelen szemeit;
 S kacag nyból, - hangzik tömes kacagása:
 „Oda van az apám, fölment hamatjára...!”

Felsikolt Prontó Pál, nagy az ő fájdalma,
 Egy mult, kedves emlék szívét átnyilalja...
 Eltűnt gyermekkor te, megsiratunk téged,
 Főrizzük szívünkbe mindenkor emléked!...

Felsikolt Prontó Pál... ösregyül a népség,
 Trifut az asztaltól megannyi vendégség,
 Bámulják, susognak, mi lesz itten mána,
 Ibámulva néznek a holdas tarisznyára.

Felocsud a Pál is első fájdalmából,
 Lengrik aronul a Mókány lováról,
 S átöleli az a morcsós, piszkos embert,
 S ki féltelmében nézni is alig mert.

» Te vagy az barátom, te vagy édes fentem,
 S milyen nagy öröm ért a mával engem,
 Kedves Mókán, hogyan jöttél e határra? «
 - Oda van az apám, fölment kamotjára...!

És az örült néz csak alig hogy megmoccan,
 Féltéken nézi az embereket sorban;
 Majd mosolyg~~va~~ mondja mindentki számára:
 - Oda van az apám, fölment hamatjára!

Ott zokog előtte volt barátja, - hősöm,
 De Tozs Muki nevet a hullatott könnyön; -
 Ha nyugtának feléje cunni valót szépen,
 Versre utastija, inkább marad éhen.

» Mit akarnak ké'tek, mit bémulnak itten,
 Hisz tudom, hogy egynek egy csöpp ore sincsen,
 Mit akarnak velem, ki menjen dolgára
 - Oda van az apám, fölment hamatjára!

» Senkinek, senkinek, semmitsem oétettem,
 Senkinek se fajjon a feje 'rettem,
 Bolond ma a világ, más bajára gondol,
 Míg ő maga, alig mosogva sok gondtól!

"Hogy ronggyos a ruhám, hogy fővegem nincsen -
 / De én nem is tennék föl többet bérmi kincsén,
 A virág ellopja, a szél össetépi,
 Pedig szép perivol is od'adnam néki!"

"Hogy ronggyos a ruhám, fölse vennék újat, -
 A komondorokkal nem húzhatok újat,
 Így is raggath, mitkor alig van már rajtam
 Szafat, foszlány, mivel testemet takarjam:

"Lát még ha új volna, ráimrohanna minden,
 Meg nem védhetne még maga az uristen,
 Hogy is üldöz engem minden ember állat,
 Harap, mardos, vag' üti a hal csak találat...!"

"Hogy mi a lakásom, - fenevad barlangja,
 Mi a dühös gazda az erdőn barangja;
 Hogy mi az örömem, - téjmi a virágot,
 Vagy nyakamba venni e herék világot..."

„... Ne nősen hát így rám, úgy félek magától,
 Sok se rezkettem így a sátrány fogától,
 Pedig nagy fog ám a, csak az baj, hogy adós,
 Még hogy a gazdáját megette az ordas!

„ Péntek akarsz te adni, katona barátom, -
 Elfogadom, jól van, el veszem, nem bánom,
 Péntek tallér... ez sok... mi'nek volna nekem,
 Hisz így sincsen soha semmiben szűkségem.

„Nesse... fogadd vissza... nem férne zsebembe,
 Még beáránának, ha meglátnák kezembe...
 Nem vagyok én örült... nem vagyok én tolvaj...
 Segítség! segítség! fogjátok meg, ott van...

„ Megvan! hála isten... szállj imám az égre...
 Nem szeretek én itt, megyek más vidékre...
 Étetl akarsz adni!... vissza vele kigyó,
 Mérgező az, mint magad... majd vezár a bíró.

„Ah... mi az a sereg, — frázerek komondor,
 Alig hogy kilátászik nagy fejük a porból,
 Végem van... lássátok... is hogy futnak nékem,
 Kellene tan nekik az enyirös vérem?!”

„Hol van a tarisznyám?... mindjárt ide érnek,
 Hogy tartják tajtékzó nyelvüket az égnek...
 De csak egyet ugrom, a föld más határa...
 — Oda van az apám, fölment kamatjára...!«

Pelrobant, mint a kút szar komondor üzene,
 Félelmében talán befutna a tűzbe.
 Rohan észvesztetten, föla hegynek, s völgybe,
 Míg belá nem vágja testét egy vén tölgybe...!

Gördül a nap már le öreg kuglizóján,
 Mosolygását hagyva csak is az égboltján,
 É leszáll az este, mint ereszkedő heja,
 Nagyokat csattanva szárnyaival néha.

Rontó Pál még mindig ott állt a keresztvél;
 A Makány is ott állt, - mielőtt őt is elől -
 Megint a várast, és nyerte egyet,
 Olyan, hogy az a hang megüté' az eget.

Ki is jött bosszúsan az ég hű lovagja,
 De hűben bosszúra lenyulott az arca,
 Hegyes lett két végül homloka, megálta,
 Most talán mindentit ösre, fel-surrhálna!

Főszerep Rontó Pál erre a nagy hangra,
 S gyulladt rettentés, borzasztó haragra:
 »Ó Muki barátom, ki mer bántani téged,
 Ter. harjaim köze, ha eld esőholjam képed!«

De Tócs Muki eltűnt... csak rongyos kenelője
 Libegott az utibakron a szellőbe,
 Ki tudja, hol jár már, - hol úszik az évek,
 S hol tűnik el olyan hirtelen velek.

Elment! tán örökre, sok'se látja többet...
 Hullattja Ponto Pál az igazi könnyét...
 Utánt barátainak az igazi könnyét, -
 Hullóitok s földjétek el aunk, emléket.

Azt' felugrón nyersen ugráló lovára,
 Türelmetlenkedő, fickándó Mokányra,
 Sarkantyúba veszi elhesergésébe,
 S rohannak be szörnyen a sötétlő éjbe.....

Mi az a sok sirás, mi az a sok rívás.....?
 Erről fog beszélni nektek ez az írás!
 Nem hazudik, hogy ha ezt mondja az ajkam,
 Tászberény városá majd behal a jajban!

De nem tudtok semmit, hogyha így beszéltek...
 Tászberényben olyan búsmá minden lélek;
 Szi lakosa sorba, zokog valamenyny,
 Egy vigasztaló söt most ki merne tenni.

Nagy víz itt a hiba, nagy a roz-berencse,
 (Nem kell már senkinek Szombát délre lencse,
 Hogy szép legyen arca, vagy piros az ajka,
 Nem lesz már ki 'édes csókkal függjön rajta!)

Jászberény városát, elhagyja az ezred,
 De magával vite hű szívet vagy eszet,
 Elmennek Prágának híres városába,
 Hogy szokog, s' hogy sír Jászberény sok lánya.

Tündér szép leányok, jászberényi lányok,
 Fájdalmas könnyűtök ne hulljon utánok,
 Hisz jönnek helyükbe új huszárok, szebbek,
 Elfelejtitek ti, a kik most el mennek."

, Sokasem felejtünk el bátor leventéket.
 Hogy ha majd látjátok a von nap lementét,
 Piros, rózsaszínű, bíbor fátyolúval -
 Vörvörös, mosolygó, öreg orcájával:

Gondoljatok rátk majd, a nap pirossága,
 olyan mint a jászai leányok orcája, —
 Pirossá lesz arcunk a sok zakozástól,
 Főszeszővül feivünk a sok vágyódástól...

Hallgatni a trombita, indul már a sereg,
 Gyolcs kötényűbe az asszony, lány ptyereg,
 Pirítja az fiát, emez szeretőjét, —
 Kobogtatja sorba tartha keszkenőjét.

Annak unokája, annak meg a férje,
 (Thi csak nem reg kötött kendőt a fejére.)
 Amannak az apja, emennek a bátyja
 Indul a sereggel Prága városába.

„Hű leszel-e hozzám, fogsz szeretni hiven? „
 — Kóporsóm zártáig tied marad szívem.
 „Gondol-e majd rám ha nem leszel melletted? „
 — Nálad van a szívem, azt magaddal vitted.

» Várom majd irásod, háromszor egy héten,
 Írd meg, hogy szerets-e még, majd a levélben.«
 - Figyeha száll a galamb, gondolj' ki rózsádra,
 Ő is úgy száll hozzád a gondolataiba.

» Ha susog a szellő, ha cseveg a csermely,
 Üzenetem mondja néked az, míg evel
 Forró esküvésem küldöm el Prágába,
 A cseheknek híres orjás városába.«

» Ha susog a szellő, ~~ha~~ ^{ha} cseveg a fecské,
 Nyári alkonyaton ülve az ereszre,
 Figyeld meg a szavát, én küldöm az néked,
 Én neki sugd meg majd a te üzenésed.«

..... Meste van a sereg, zaja alig hallható,
 Csak a löpátköveknek dübörgése hangzik,
 Mintha földi szellem lenn a föld gyomrába,
 Rugdalná a földet veszett haragjába.

Elment már a sereg, a nép is szét széledt,
 keserőbe, sirásba' vészre az éjet:
 "En szerelmes fiam, férjem, apám, bátya...
 Háttha sok' se látunk, ha elvesszel, háttha..."

Űres lett a ház most, mert elment a gazda,
 Szomorú a fiú, mert elment az anyja,
 Szászberény maga is, mintha meghalt volna,
 Olyan csöndes, olyan puszta most az utca.

De hagyjuk ezeket Szászberénybe itt honn,
 Kinek kedve tartja had' szakgón, sirjon; -
 Mi meg menjünk szépen, espion módjára,
 Vándor seregünknek a vándor útjára.

öt kétre beértek Prága városába,
 Csehországnak az ő metropolitába;
 Szé' de nagy út volt é', gondolni rá félek,
 De hogy mentem volna, de hogy mennék-elek!

Tíz nap salt a pihenés sája,
 De ezalatt nem is evett senki sája;
 A hogy lefedjék a legelső nappal,
 Hogy talázza őket a tízedik hajnal!

Lorba állottak az a második héten, -
 Borralmas egy kuruc idő sála épen,
 Csörgött a hideg, agyarkodós szörnyen,
 Mit sem hasznal ennek a megbélelt hődmon.

Tehát a mint mondom, a csak haszárnyába
 Fölállott a sereg egyenes glédába,
 Valamenyji arca olyan humor, álmos,
 Nem is firkándozik alattuk a talpos.

Nemelyknek az arca olyan mintha sírna,
 A mások meg halvány, tehetnek a sírba, -
 A hány ember vajon ebbe a seregbe,
 Fejemet adom rá - egynek sincs ott lelke!

Az Lászlóberénybe van, kü szeretőjénél,
 Amat Nagy Lászlóba szép feleségénél,
 Annak gondolatá ki tudja hol járhat? -
 - Gyerekk vidáin arca: kőszim, Bontó Pálnak!

Hízen neti ninesen a kint megvirasson,
 A kiért fájdalomos könnyeket hullasson,
 Neti nines senkié, - hogy ha visszatérne -
 Szerelmets arccal boruljon ölébe.

Tuls? híz az senki, egyser láttá, - egyser,
 A szerelm pedig fészket rögtön nem ver,
 Túl kell arva is, míg fészke elhészül,
 Csak dollbil is tiszta szerelm-sin mébbül.

Tuls? - híz az senki, azatis egyser láttá,
 Akkor is futtában, alkonyati tájba,
 Alig mondta azt is: „adjon Isten béké”
 De hogy eljötték, de hogy sirt utánna.

Tulis, Tulis képe távoz~~ez~~ el síveimből,
 Lohasé' gondoltam rád, én, szerelemből...
 Nincs emnekem senkim sebes e világon,
 Árra vagyok, mint a kis madár az ágra...!

Logy is monotta ajkaim? ...» senkim e világon!«
 Van, ó van kit sívem forróan imádjon,
 Te vagy edes anyám, te töltöd be sívem,
 Csak te vagy és maradsz hozzám mindig híven....

Prépséges szerető, búvós-bájós hanggal,
 Stranysóke firtú, bodros hamos kajjal,
 Örök mosolygással, örök csacsogással,
 Szerelmesen hangzó csóbas kacagással:

Miként a sívárvány a kitisztult égen,
 Olyan a szerető az emberi létben,
 Vált-nincs, habbuborék, mit kis gyermek kénit,
 Gőztorló porfellek, mit forgo' srél épít.

Szeretetet harud 'n szerető' ajka,
 Pedig a másiknál jár a gondolatja,
 Csakba fűrözt engem, esőkhöz intő tőged,
 Ittési pellengőre a hiszékenységed.

Mosolyog te rád is, amorra meg sebben,
 Itte boldogan uozal edes szerelomben,
 A nigfől nem ebredsz somorú valóra: -
 Anincs sehol a mátkor, eltiint evet módra.

..... De hogy visza térjek, oda hol elhagytam
 A beszédem sorját, - Kaviárnya udoarban,
 Amint főleble mondám, áll a sereg sorba,
 Egyenességükben nincsen semmi csorba.

Mérvől ha kimérvé a vonalzójával,
 Vagy ha kisrámitná a cirkulárjával:
 Egyenes a glédor? - Nagy volna esudája,
 Egyenesül vonatt magá dem pingálva!

Fujják a trombitát, pereg a dob-hártya,
 Most szedik magukat a legények ránkba,
 Jön fejlovan a fő, legfőbb generális,
 Nagybíró is, mondok, akár a király is!

Nem is mor ugrálni a lóva mellett,
 Pedig híres ló a, anglikánus fajta,
 Fénylik a szerzemje, akár a halás, —
 De borsostó nagy úr az a generális.

Végig lovagolt a seregek előtt,
 Hajlongott a zászló, a puská előtt,
 Ő meg alig köszönt, alig figyelt rája,
 A hogy lép lovával a sor között jára.

Megállt Rontó előtt, végig méri talpig,
 Míg meg nem vizsgálta, meg próbált addig,
 Astán oda fordult délceg Rontó Pálhoz,
 Sly szavakat szólva a bátor huszárhoz:

„Lapták! - mi a neved, honnan származásod,
 (Remélik, mintha láttam volna már a másod,)
 Ki az anyád, ki vagy, milyen az állásod, -
 Hogy katona lettél, nem volt-e bánásod? „

» A nevem Rontó Pál, mélt'ság generális,
 Az állásom: semmi, bár voltam bojtaris,
 Származásom nemes, nemes az anyám is,
 Hogy katona maradtam, - mélt'ság generális. «

A generálisnak tetszett ez a válasz,
 Meg ott Rontó Pál is, a sereg legény, - vállas,
 Meg is veregette érte ám a vállát,
 Míg séggy simitá a maga szakállát. -

Ét osztották őket azt komjániakra,
 A környéken fehérő apró városkaikra,
 Ki szatócshoz, ki meg, jutott magán házba,
 (No voltak is ám ott a leányok házba.)

A többivel nékiül nincs miért gondolnunk,
 Mi nekünk csak Prontó Pál az összes gondunk;
 Ő is beosztatott kapitánya mellé,
 Szerette azt Prontó, nincs jobb ember enné?

Prontó s kapitánya nagy Lasciniába,
 Intottak egy kicsiny, egy parányi várba,
Thaden volt a neve, ennek a kis várnak.
 Itt mutattak szállást Prontó, s kapitányuk.

Lascinia ország, jaj bek furcsa ország,
 Benne dehoggy nőne, teremne a bura,
 Majdnem örökös hó borul a vidékre,
 Langy sugarral a nap alig jön az égbe.

Odaröppenimen a szíven emléke,
 Odaröppen híres Borsód vármegyébe,
 Eleimbe tűnök kereszturi kőpél, —
 Szívemben vagytok ti, gyermekem emléte! —

Hull a hó, hullanak esillozó-hópelyhek,
 A kadei hegyek, mint eukor fohérek,
 Borzalmas egy idő, zúg, sivit a szellő,
 A vad is odaba menekül be ettő;

Rontó Pál ott bánnál némán ablakába,
 Elmélésbe ebb' a zuzmaras világba,
 Ki tudja hol jár most gondolatát, lelke,
 Merre, hol csatangol a világon szerte.

Kocognak az ajtón, azt most meg nem hallja;
 Engedelem nélkül lép be hát az rajta,
 Hozzá van már szóhoá, neki nem kell pardon.
 Agyaránt belép ő az ablakon, ajtón.

Táska a nyakába, óriási táska,
 Esem bírnák azt most, ebbé a világba,
 Nem hazudom, hogyha azt mondja az ajtam,
 Kilencven font levél van naponta abban.

Most is heres abb' az irás táskába,
 Kutat most is sörnyon, setten, hamarjába,
 S itadja az irást, akire rád, annak,
 Megsem várva a míg borraalót adnak.

Hikarja levelét Ponto' Pál, Kereséből,
 Míg hullanak sűrűn könnyei szeméből,
 His parányi level restet a kezébe,
 Ó mi lehet írva abba' a levélbe.

Hinek az irása? ó ki küldi neki? -
 Életének legjobb napját mostan éli,
 Az anyja irása, annak az irása,
 Ó mily végzetetlen nagy a boldogsága...

Nem meri föltörni, csak nézi merően,
 Mozdulatlan, mintha volna temetőben,
 Nézi a persétyét, csókolja a szélét,
 "Itt, itt az érzé a keze érintését..."

Nagyvőgre feltöri; a milyen sok irás, -
 / Néhál meglátom rajt, mint irtók, a sírás,
 / Pétfolyt ott a betű, attól a sok könnytől,
 Nem tud kova lenni Rontó az örömtől.

„Széalmetes fiam! az az hogy gazember!
 Szeretettel szívem te érted már nem ver,
 Tudjuk már lopásod Miskolc városába,
 / Egerben nit tettél ott az iskolába.

„Öreg ember vagyok, s ezt kellett megérnem,
 Hogy naplopó lettél, a hogy ezt megértem,
 Megreped a szívem, orjás fájdalmába,
 Nem ily reményeket kötöttem én Pálra!

„Alig-alig járok, remeim is rosszak,
 Egyetlenegy fiam van, az is gonoszabb,
 Mint a Jentiráni Judás hajdanába, -
 Elveszek, elveszek, szívem fájdalmába....

„Regény öreg anyád is utánad sorrod,
 Mint örök a rósa, mindig inkább fanyrad,
 Látai szeretne már (én is szeretnélek!)
 Halni jár belé csak a halandó lélek.“

Felokog Rontó Pál, anyám, drága szülöm,
 Elmegyek, elmegyek bármily nagy kerülőn,
 É apám... megvigasztal majd még a te sebed,
 A fejem adom rá behegged, behegged.

É a mint így beszélget és zokog magába,
 Elmarintue abb' a levél tartalmába,
 Hát a mint fargatja, hiszik egymásik,
 Ezen egészen más forma írás látszik.

Finom a vonása, kedves - édes kanyaja,
 Ennek már oly szelid, édes a tartalma,
 Minden sora annyi szeretetet foglal,
 Mitha mindenke fűrdött volna csölkben!

Ezt várta Rontó Pál, ezért égott sárgya:
 „Eg áldása hulljon az édes anyámra!
 És a hogy olvassa, örömtönnypő ömlik,
 Míg a lelke tiszta szeretetbe fordul!”

Törli a levél, hogy van ilyen tájba,
 Gondol olykor haza, szerető anyjára,
 Hogy meggy őt a sörje, megvan elégedve,
 Van-e katonáinak megmaradni kedve?

Végül, annyi áldás, annyi csók a sárja,
 (Nincs kifelejtve, hogy vigyázzon magára!)
 I mind ezt odacsatolt arany megteteki...!
 Ezt a szeretetet boldogság megnéni...!

Fölténi Rontó Pál sörnyen mosd magába,
 Fog még szeretetet költeni anyjába,
 Nézet kell, hogy veszen, atyja keserűvel...
 Amiről tovább szál a III ének.

„Mint közelitend a csatáelyes,
Hardot rántáml, ki-ki látott foggyverés.
... mivel ilyen táncot még sohasem láttam,
Hol nagyon iszactam, hol pediglen fártam is.
Aradingsi

Mint a jégnyefán, a holló-magába?
Szomorkodik, búsul, fekete ruhába:

Legény Rontó Pál is, ép úgy buslakodik,
Tenyerébe hajtva fejét, szomorkodik.

Ha szólnak bajtársi, alig veszi észre,
Másvan, más jár mostan bizát a fejébe, —
Ha hívják mulatni, rázza fejét szótlan,
Biz még fölemészti magát ebb' a bibban.

Bántá az a levél, a mit írt az apja,
Bár az édes anyjájé kicsit vigasztalta.
„Mit tegyél? mit tegyél, hogy az apám szíve,
Megnyíljon s öleljen szerető keblire.

„Lísten megjaordtam, nem vagyok csavargó,
Nem vagyok én tolvaj, nem vagyok én rabló,
Élj de mint az apám, semmibe sem veszi,
Egyetlen gyermekét a pokolba teszi.

„Halj! bek szomorú már ez az élet nekem,
 Barcsak következne mikamarabb végem,
 Ha talán nem leszek, tén az apám síve,
 Befogad, egykoron kedves endékhibe...!”

„Nem...! nem szabad halnom, ilyen ifjú korba,
 Dics telenül, tettlen, bina holdus módra,
 Dics telenül, mint a legutolsó állat, -
 Bár eltéhen az iski sívre találhat.

„Dics telenül!... Né, hí, glória kell nekem,
 I azután beüthet, megjelenket végem.
 Dicsőség, borostyán, nyrtus után vagyok,
 Haljak, -ó de dicső legyen a halálom.

„Iki tudja? ha nevem híressé fog lenni,
 Az apám nem fog-e kegyelmébe venni?
 Dicsőség! az lenne tízszeres dicsőség,
 Melylyel megnyerném az apám szeretét.

„Harcba, ’nem félek a gölyök záporától,
 Nem ijedek vissza az ágyak zajától,
 Némam, - esküszöm hogy híressé fog lenni,
 Vagy a kövös sírba fognak eltemetni...“

Ilyen forma Rontó Pali gondolata,
 (csak a hegyelmébe fogadna az atyja!)
 Mayszinta az ég őt, bételt kívánsága,
 Mehetett, mehetett törnyei nagy esatába.

Sadonia földjét egyre háborgatják,
 Azok a gonosz, roz, porosz garmádciák,
 De nem enged az se, eles kiét a kére,
 Goda áll a sereg ellentálló része.

Frajberg vára mellé olt seregint rendelve,
 Ott olt ütközhetnek, mehetnek ellenre, -
 Ki lesz majd a győztes, ki lesz az erősebb,
 Melyi ki ké lesz majd a legerősebb lösebb.

Fene egy idő olt, hullott hó, jég, zuma,
 Mintha ez az idő mindent összerúna,
 Csikorogott a hideg, a szél firttyöréssel,
 Hó lepel borítá az egész vidéket.

Tötét hegyek köztül röpkül ám egy bomba,
 A seregek közé, tain éppen kontóra,
 De hogy, de hogy arra, azt meg nem találja,
 Azt'is sarkadna a bezedem sála, ...

Hát, miút föllebb mondám, ropog ám az ágyú,
 Részket félelmébe a cigány, a bágyú;
 „Taj sak, most ars egyszer karsa tünnek mönni,
 Tot'se fagnék ilyen párbajokba jönni.”

De a mi seregünk se nem félénk, lusta,
 Ha az lö, ez hiéna annyiit bombáz vissza,
 Y magyar ágyú magja, sohase téved,
 Találja is üti burkhus ellenségét.

Magunya végre a porosz a bombázást,
 S megjeleni a síkon, kardra vár tömadást,
 Ezek oda mennek, batoran elebük,
 Úgy, hogy félelmünkben nosseiranyult képiük.

Perg a dob, sál a kiirt, a porosz meg jajgat,
 Ezek ütök, vágják akár csak a gabyat,
 Micsen pardon, micsen sentinok kiváltáság,
 Akit csak megtalál levág a magyarság.

Fütyül a sok golyó, mint nyáron a méhe,
 Csaknem le-lezállva az ember felére,
 Nézi ezt a Ponto, s ilyen a tördöse,
 Mely a káplárjához van gyorsan intése:

„ Mondja káplár uram, mi'ara nagy láma,
 Mely a levegőbe ballatozik, úgy szállva,
 Úgy félek eintőlük, hallom kar, nem látom,
 Ugyan micsoda az? mondja meg barátom. ”

'Sza, fiatal öcsém, boszorkányosság a',
 It mital halletrik a füttyülés, lármá, -
 Nem más öcsém, mint a sz. Isten bogara,
 Csak hogy mindeniknek mérges az agyára. a

Szalad a porosság, a futás be hasznos,
 Míg hátán a magyar sereg karddal lapoz,
 Ürik őket szörnyen, futnak azok szörnyen,
 Nem menekülhetnek meg most olyan könnyen.

Nem hiába híres Gyulai serege,
 (Még ez sohase rolt, - nem is lesz - leverve.)
 Türel bombát, lármát, csinálja a dolgát,
 S kergeti a porost, a kurucot, mongolt.

Ott egy magyar gyerekek vág le ép egy porost,
 Hiába kunyorál, üti az importort,
 Fejét elhajítja messzire a testtül,
 Nehogy feltámadjon még egy szer lelkestül.

Amott másfelé ül egy nagy turuc katonát,
 Utolérte... még nem... jól ül az lovát...
 Vége... mégsem... hátka... visszafordul az s ló...
 Lehanyatlak és lebukik a magyarfő.

Sát egy kicsiny szakasz harcol a horvátokkal,
 Egy óriás ember éppen Rontó Pállal,
 Viaszkodnak, habzik mindkettőjük szája,
 Majd Rontó vág, mejet meg az út Rontó Pálra.

Elbörök a kardjuk, elbörök egymással,
 Csak úgy puha kézzel mennok most ököre,
 Taj most meked horvát, véged lesz még mána,
 Ott maradok fél holtan Rontó Pál markába.

.... Fölül van a horvát -- most meg fölül Rontó,
 (Melyikük legyen az életet kiontó?...)
 Vége -- ah Rontónak?... de hogy, a horvátnak
 Megmarkolá törkét, keze Rontó Pálnak.

Még egy nagyot csaklott és elcsúszott lelke,
 De azért Rontó Pál nyomta és ütötte,
 I majd hátára vere vizei a tóborba,
 I att ledobja durván a kövös sátorba.

Lepr a ruhája és ragyogó a gombja,
 I majd leszedem róla, ez Rontó Pál gondja,
 I elküldöm apáimnak, lássa, hogy még éllek,
 Örüljön vitézlő, bátor gyermekének.')

Nézik a katonák is mit csináltál pajtás,
 Miféle ember ez, olyan furcsa ruhás,
 Bő a bugyogója, rövid a topánja,
 I olyan-olyan büszke az orca vonása.

Mellen mennyi arany, zsebe niilyen tömve, -
 Nem kiél a fálitőbbet, megvan az már olve, -
 Ki ölte meg pajtás, ilyen szörnyű testet
 Még soha sem láttam. I nézik egész estét,')

Tón a generális, nézi ki hiányzik,
 Vagy hogy valakinek tán mije hiányzik,
 É-é-é, megvan-e ennek is a lába,
 Nem felejtett-e oda a csatába!

Oda ér Rontóhoz, a ki megmutatja,
 Hogy neki ezzel volt a leges több baja,
 Alig bírt ő vele, olyan erős monstruma.
 Hát a generális: „Hinen ez a Donstrum!”

„Hinen ez a vezér, ellenség vezére,
 Szer kartais, étel hulljon a fejére,
 Ki ölte meg, ki volt a legény a gáton,
 Ki volt az a diósó? - állj elő barátom!”

Aló'áll Rontó Pál, könnyragyog szemében,
 Ó mily öröm, milyen édes van lelkében:
 „En voltam.” Csak ennyit tud hiánygúni ajka,
 Nem fogdmaradni az erdem jutalma.

Eljőnek a sereg, a Rontó káplárnak,
 Vallát veregeti az ezredes Pálnak,
 É a tiszteikar előtt ékeszölés körbe,
 És eidszöveget Rontó mellé fel tűzte.

„Vitéz káplár uram, híres Rontó káplár,
 Elvisei nagy híret a sella, a madár.”
 „É csak oda vinné, — a sava rá Pálnak —
 É hol arra olyan igen nagyon várnak....”

É egy könnyet törül ki jósa gas senéből,
 É semmit sem csinál a nagy erőleméből;
 Más a kioldalmá, más gondolja szívének,
 É mit elfog senki az utolsó ének.

Kilencedik evék.

190.

"Édes, drága anyám, ne essél megdöböt!"
Gwadányt

Mint a selyemmadár, bejár két világot
Egy nap alatt; mint a patak, mely az ágot
Ma még Magyarhonba esik dösde haljával,
Fűrészi a galyut mézes ajakkával:

A hír ér úgy röppen, nincs előtte zavar,
Úmogy, a világon, serte - mosz, szállván,
Halálmodra bejut börtön s palotáiba
Ő előtte soha semmi sines bejárva!

Ér úgy Bontó Pali köplésnek a híre
Eljutott haza is, s azon túl messzire,
Eljutott apjához, eljutott anyjához,
S végre visszaért a híres Bontó-Pálhoz.

Mondta az a hír, hogy olyan vitéz embert
/Mint most van a Pali/ soha ki sem ismert,
Legyőzte volna ő a hétfejű sárkányt,
Ki korúlve minden veszedelmet, ármanyt

Azt a korodtat is nagy megfogta, hogyha
 Hetvenkét lelke von, az is tisztaladna,
 Azt az neki semmi, leggygyel is így bánakla —
 Szereti is ám 'öt sereg generálja.'

Olyan jelet kapott, érdemjuttalmául,
 A mely arany elül, s tiszta ezüst hátul,
 Ha rá süt a vén nap, nem lehet rá nézni,
 Olyan szuros, olyan igen nagy a fényje.'

É mindazonken felül nagy ir lett Ronto' Pál,
 Hogyne, mikor most már az a címe: kapitán,
 Szalutál nekik a paraszt az uton,
 Liáka, nagyobb a tisztelet az uron.

Ilyen beszédet közt hallá Pál ir apja,
 Hogy, mily híres, milyen dicő a magasztja,
 Fohog a jó asszony: „Nagye mondtam Dávid?
 Quipin az igazság, neye híviláglit.'

„Mondtam, híres lesz a', soha se bánthat^{ok} ajjuk,
 Egyetlen a gyerekek, segítségét hirt kargyjuk.” -
 Tizen felelt, mikor kérdések egy bólesüt:
 „A városra soh' sem teremprosz gúnválesüt.”

» Ne beszélj galambom, hiszen tudtam én is,
 / Különben ki látta az az ő szemén is /
 Derék legény lesz a', híressé fog lenni,
 Ő fogja a Rontó-nevet fölemelni.

» Meg a születésén a kardforma helyeg -
 Ah, de arról most már semmit se beszéllek,
 Egyszerrel megmondtam, lám megjövendöltem,
 Nagy ember lesz abból meg a jövendőben.

I örömmelken sirt a két jó öreg lélek,
 Hullottak az örömkönyvi szemének;
 » Ó köszönöm isten, hogy meghagyta őrnem,
 Ezt a sághetetlen boldogságot velem... «

Grát a nő:, ő-barcsak ölelném heblemre!
 Grát az apa: „ő csak szoritnám mellemre!”
 I merengve meséltek Rontó Pálnak tettét
 Rognásnak, s csudálják furcsa irseletjét.

Hocognak az ajtón, jön a levélhordó,
 Driás levélre az van írva: „Rontó...”
 Furcsa a pecsétje, furcsa a hajtása...
 Felsikolt az anya: ez a Pál írása!

Szines bélyeg rajta, idegen pecsétje,
 De sokkal is jött ez, erre a vidékre,
 Összeisszan gyürve, meg kívüül mily piszkos,
 Kémény borítékja szele csupa rongyos.

Az a, Pali' irja, nagy Lascóviából,
 Onnan valahonnan a másik világból,
 Tíja - hűl' megvérem, hűl' meg az örömtől-
 bet írja Rontó Pál, karácsonyra megjön...

... Tudja már mindenki egész Herasztúrba,
 Várják is a lányok Rontó's sriszorongva,
 Jön a híres legény, Karácsonyra megjön,
 Újong mindnek szíve s lelke az örömtől!

Közelg a Karácsony, szent, nagy ünnepével,
 Várják Rontó Palit türelmetlenséggel,
 Hészülnék fogadni, cifra is a város,
 Szépség s cifraságban épen nem hiányos.

A házak fehérök, újra vannak festve,
 Mintha úde hótól valnának megcsve,
 Lobog a sok zászló, lobog a sok fiendó,
 Értán mennyi nécses alalakba teendő.

Ellékerett végre szent ünnep, Karácsony!
 (Jön már Pál valahol a fürge Mokányon)
 Gyülekezik a népség Rontóék házánál,
 Épen úgy mint egykor Pali posztrikjánál.

Eléinte ott lemn, beszédbe erednek,
 „Ió fii volt mindig, sohsem volt eretnek,
 Floeg ki rugott neha, hát bizony az senmi,
 Azt a legjobb csikó is megzokta tenni.“

Később beleuntak a beszégetésbe,
 Prontó Pál káplárnak dícséretésébe,
 „Ió volt, szép volt“, aztán itt a fonal vége,
 - De ne zavarjátok már meg a beszédbe.....!!

„Menjünk hát élébe, menjünk ki az utra,
 Hissen nincs nagy hideg, meg aztán van bunda!“
 , Menjünk!“, sőt a másikk, s indulnak sorjába,
 Mennek a Prontó-Pál nagy fogadóisára.

Kiérnek. Megállnak s várnak néhány percig,
 Sél megjegyezétek, épen csak két percig,
 Dübög a havas föld, jön Mokány vágatója,
 Labog a serénye, csupa hab az ujka.

Prájsza von Rontó-Pál Matona ruhába,
 Flarom ezüst csillag van a gallérijába,
 Már messziről int, már messziről kiáltja:
 „Édes apám! ne legyen mérges a fiára...!”

Kiáltta a népség, lobogtat sok kendőt,
 Majd hogy meg nem esült a megérkezendőt,
 É s akkor oda vágta a Mókány paripóját,
 É róla Rontó, anyja Marjaiha szölla.

„Anyám!...” enyjt rólt csak, s átölelte Marja,
 Ézgetlen egy szócskát ki nem ejthet ajka;
 „Apám!...” enyjt rólt csak, enyji a mondása,
 Ó-de sokkal többlet mond a sörítésa....

É zokognak mindhármán, a népség is vetük,
 A megfátottságtól nedvesek a szemük,
 Sírnak valamennyin, sírnak sírle-módra,
 É gazi szívekbül, nem pedig úgy módra...

Azt' sorba bámulják Rontó Pált, csudálják,
 Nincs-e semmi baja meg is tapogatják,
 Nézik érdemjelét, de csak így mutatva:
 „Azt tisztelni kell, mert a tő a császár aotta!”

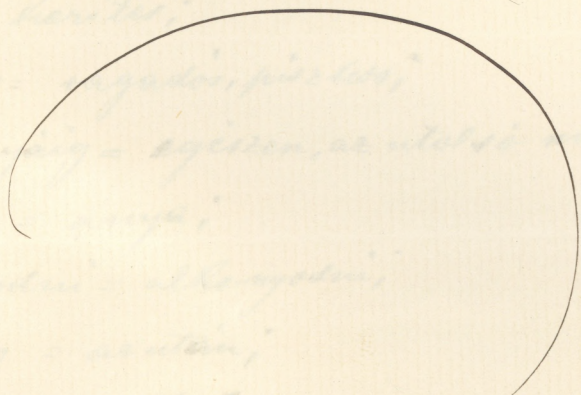
Betérték, az az hogy visszatérték, vissza,
 Rontó Pált karjukon, s az ölékbe hordva,
 De a Mahámpnak is kijutott a része,
 Föl van rettentőn, föl van piperéve.

..... Mulattak arutár, tartattak daldót,
 Elvették az öreg s a fiatal Rontót,
 Ki oly sok szenvedést dicsoen kiállván,
 Glazatért, mi ként az eltévedett körány.....

Altóhang

Ime ez hát a dal dicső Rontó Pálról,
 A paraszti fiúból lett hő katonáról,
 A ki tetteivel oly nagy nevet szerzett,
 Hogy bámulva rejta egyszerre két nemzet.

Nem szül ilyen embert ez a világ már most,
 Nem Rontó Pállal még kicsinyég határost.
 Volt* nincs, mégis, unde neve él örökre,
 Nincs oly hatalom, mely azt tehetné' tönkre!



Függelék.

185.

- szeszokolni = megkínyni, vetni;
bődöszeni = barangolni;
beszokolni = gyolászni;
buddog = rejtőzik;
cséve = cső;
csicsorigó = jégcsap;
delestyí = esti mise;
egybe = mindjárt;
fillegni = rettegni;
had = család;
hogyim = mivel;
jöd = hátha;
kocik = kemonocze;
lisza = herités;
morcsós = ragados, piszkos;
moronyáig = egészen, az utolsó morcsáig;
nansó = anya;
ongorodni = alkonyodni;
osztény = az utam;
pad = padlás;

posthona = búra, weterény;

penye = lajgyprivó;

ponnos = szöcsék;

postbill = keresztele;

rajom = kedvesem;

sampás = idej sárványi bor;

savas = herités;

tiszpal = tiemenes;

áthördni = sóházi;

veic = padlyáslyuk;